

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

ANALIZA TRŽIŠTA REPUBLIKE ČILE

Natalija Parlov Una

Željko Sičaja

PARLOV DIGITAL INTELLIGENCE

PROJEKTI ZADATAK

a. Pregled aktualnog gospodarskog stanja

Osnovni makroekonomski pokazatelji, najznačajniji industrijski sektori, trendovi robne razmjene i razmjene usluga, kupovna moć

b. Pravni okvir poslovanja

Pokretanje poslovanja i osnivanje tvrtke
Carinske procedure i regulative
Porezni sustav
Vizni režim

c. Vještine i znanja potrebne za uspjeh na navedenim tržištima

jezik, kulturološke specifičnosti

d. Detaljniji osvrt na pojedine gospodarske grane:

Prehrambeni sektor:

- Aktualno stanje i prognoze rasta
- Identifikacija tržišnih potreba i potrošača
- Najznačajniji uvozni i izvozni proizvodi iz EU
- Najznačajniji uvozni i izvozni proizvodi iz svijeta
- Tržišni lideri (domaći i inozemni)
- Najznačajniji uvoznici i distributeri
- Najznačajniji sajmovi

Sektor obnovljivih izvora energije:

- Aktualno stanje i prognoze rasta
- Tržišni lideri (domaći i inozemni)
- Najznačajniji budući projekti
- Najznačajniji sajmovi
- ICT sektor
- Javne e-usluge

e. Planirani veliki infrastrukturni projekti

naglasak na željezničku prometnu infrastrukturu

PARLOV DIGITAL INTELLIGENCE

Natalija Parlov Una, doktorand

Željko Sičaja, doktorand

Za

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

ANALIZA TRŽIŠTA REPUBLIKE ČILE

Ožujak 2018.

Sva prava pridržana.

SAŽETAK

Republika Čile je južnoamerička država smještena na zapadnoj obali kontinenta između planinskog lanca Andi i Tihoga oceana. Ima specifičan teritorij, koji se sa sjevera na jug proteže oko 4500 km, a u najširem je dijelu širok samo 350 km. Na sjeveru graniči s Peruom, na sjeveroistoku s Bolivijom, na istoku s Argentinom, a na jugu izlazi na Drakeov prolaz. Čileu također pripadaju pacifički otoci Juan Fernández, Salas y Gómez, Desventuradas i Uskršnji otok. Čile polaže teritorijalno pravo na 1 250 000 km² Antarktike, iako su ta prava suspendirana Antarktičkim ugovorom.¹

Prema podacima iz 2017. godine Čile ima 18,4 milijuna stanovnika, a prema projekcijama, do 2022. godine imat će 19,3 milijuna stanovnika. Stopa nezaposlenosti u Čileu 2017. iznosi 7 %, a očekuje se da će se smanjiti za 0,7 % do 2022. godine.²

Bruto domaći proizvod (BDP) Čilea u 2017. godini iznosio je 242,6 milijardi USD, dok je nominalni BDP iznosio 454,3 milijarde USD. BDP po glavi stanovnika iznosio je 13 196 USD, a kupovna moć stanovništva procijenjena prema BDP-u po glavi stanovnika iznosila je 24 710 USD.³

Deficit državnog proračuna za 2017. godinu iznosio je 3,6 milijardi USD, što će smanjiti godišnju stopu rasta, a u projekciji za razdoblje do 2022. godine narast će na 7,3 milijarde USD.⁴

¹ Dana 1. prosinca 1959. sklopljen je Antarktički ugovor između 12 članica Ujedinjenih naroda, kojim je dogovoreno da na kontinentu budu zabranjene vojne aktivnosti – testiranje eksploziva, izgradnja vojnih baza i slično – te eksploatacija rudnih bogatstava, odnosno fosilnih goriva. Sporazum nalaže da Antarktika bude kontinent isključivo za znanstvena istraživanja te razmjenu informacija i rezultata istraživanja.

² <http://www.ine.cl/>

³ <https://www.gfmag.com/>

⁴ <http://www.ine.cl/>

SADRŽAJ

PROJEKTNI ZADATAK	2
SAŽETAK	4
UVOD	7
1. PREGLED AKTUALNOG GOSPODARSKOG STANJA	9
1.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji	9
1.2. Najznačajniji industrijski sektori	14
1.3. Trendovi robne razmjene i razmjene usluga	16
2. PRAVNI OKVIR POSLOVANJA	17
2.1. Pokretanje poslovanja i osnivanje tvrtke	17
2.1.1. Poslovanje u Čileu	17
2.2. Trgovinski sporazumi.....	19
2.3. Carinske dužnosti i trgovinski sporazumi	20
2.4. Porezni sustav	22
2.5. Vizni režim.....	25
3. ČILEANSKA KULTURA I DRUŠTVO	27
4. PREHRAMBENI SEKTOR.....	29
4.1. Aktualno stanje i prognoze rasta.....	29
4.2. Identifikacija tržišnih potreba i potrošača.....	30
4.3. Tržišni lideri	31
4.4. Prilike i izazovi za izvoz u Čile	34
4.5. Najznačajniji uvozni i izvozni proizvodi iz svijeta i EU.....	35
4.6. Ulazne strategije	36
4.7. Najznačajniji uvoznici i distributeri	37
4.8. Najznačajniji sajmovi u Čileu.....	38

5. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE	39
5.1. Aktualno stanje i prognoze rasta.....	39
5.2. Solarna energija	41
5.3. Vjetroenergija	41
5.4. Hidroenergija	41
5.5. Geotermalna energija	42
5.6. Najznačajniji uvoznici i distributeri	42
5.7. Najznačajniji sajmovi u Čileu.....	48
6. INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE	49
6.1. Javne e-usluge.....	49
7. VELIKI INFRASTRUKTURNI PROJEKTI.....	51
IZVORI I REFERENCE	52
Prilog 1.	54

UVOD

Republika Čile je južnoamerička država smještena na zapadnoj obali kontinenta između planinskog lanca Andi i Tihoga oceana. Ima specifičan teritorij koji se sa sjevera na jug proteže oko 4500 km, a u najširem je dijelu širok samo 350 km. Na sjeveru graniči s Peruom, na sjeveroistoku s Bolivijom, na istoku s Argentinom, a na jugu izlazi na Drakeov prolaz. Čileu također pripadaju pacifički otoci Juan Fernández, Salas y Gómez, Desventuradas i Uskršnji otok. Čile polaže teritorijalno pravo na 1 250 000 km² Antarktike, iako su ta prava suspendirana Antarktičkim ugovorom.

Sa svojom stabilnom gospodarskom situacijom, Čile je posljednjih godina postao najpoželjnija investicijska destinacija od svih zemalja Južne Amerike. Čile je jedan od najvećih izvoznika bakra u svijetu, peti izvoznik vina na svjetskom tržištu, u regiji ima jednu od jače razvijenih drvni industrija, a između ostalog velik je izvoznik ribe, voća i drugih prehrambenih proizvoda. Osim toga posjeduje i četvrtinu svih svjetskih zaliha litija, za kojima je velika potražnja na svjetskom tržištu.

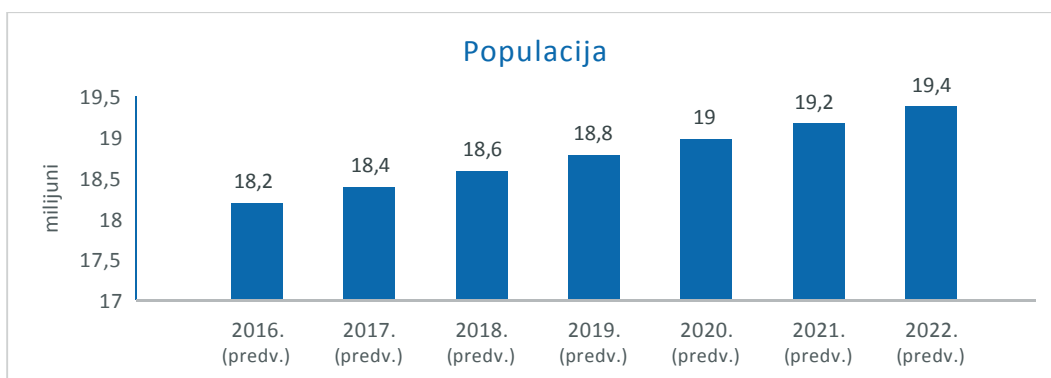
Koristi koje nose investicije u čileansko gospodarstvo višestruke su. Čile je prva država Južne Amerike koja je primljena u Organizaciju za ekonomsku suradnju i razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*), u svibnju 2010. godine, s najvećim BDP-om po glavi stanovnika i najvećim tržišnim rejtingom u Južnoj Americi. Gospodarska politika Vlade Čilea promiče rast stranih investicija i održivi dugoročni razvoj svojih industrijskih sektora, koji su okosnica gospodarstva.

Potencijalni rizici za investiranje u Čile mogu ovisiti o mnogo elemenata. Na primjer, jedan je od tih rizika svakako ovisnost o izvozu bakra jer u slučajevima fluktuacije cijena na svjetskome tržištu snažno utječe na trenutno stanje gospodarstva. Tu je naravno i potencijalni geopolitički rizik u odnosu na položaj zemlje, posebno rizik od rastućeg gospodarstva Argentine. Unutarnji nemiri i prosvjedi stanovništva, posebno studentske populacije 2011. i 2012. godine, imali su značajan utjecaj na gospodarski razvoj i strane investicije u tome razdoblju.

1. PREGLED AKTUALNOG GOSPODARSKOG STANJA

1.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji

Prema podacima iz 2017. godine Čile ima 18,4 milijuna stanovnika, a prema projekcijama, 2022. godine imat će 19,4 milijuna stanovnika.

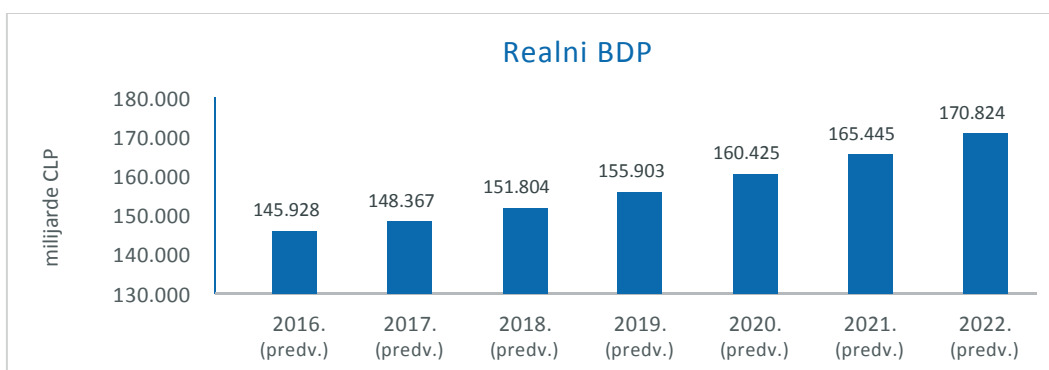
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Stopa nezaposlenosti u Čileu za 2017. godinu iznosila je 7 %, a očekuje se da će se smanjiti na 6,3 % do 2022. godine. Od ukupnoga broja zaposlenih, 63,9 % povezano je s industrijom uslužnih djelatnosti, u industrijskome sektoru zaposleno je 23 % zaposlenih, a u poljoprivrednome 13,2 %.

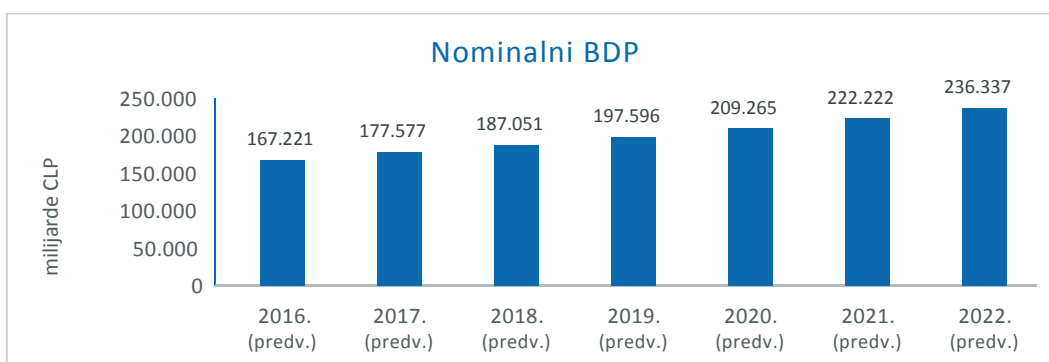
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Bruto domaći proizvod (BDP) Čilea u 2017. godini iznosio je 148 368 milijardi CLP. Uz prosječnu stopu rasta od 2,5 % očekuje se da će BDP Čilea do 2022. godine doseći 170 824 milijardi CLP.

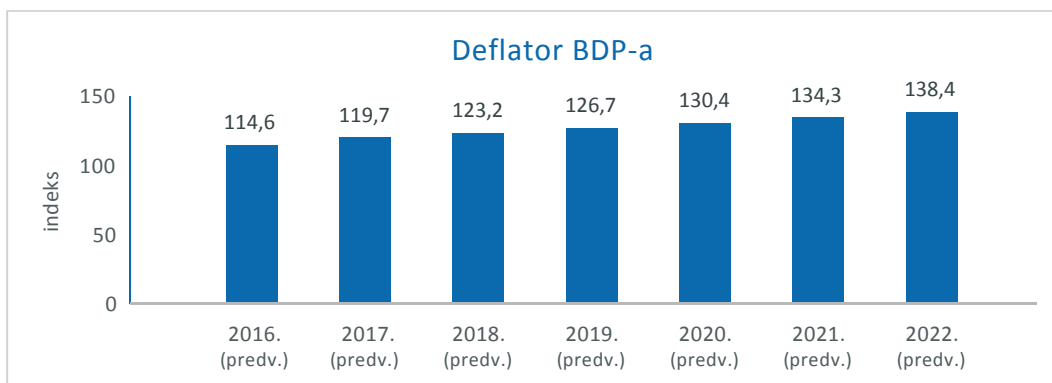
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Nominalni bruto domaći proizvod Čilea u 2017. godini iznosio je 177 577 milijarde CLP. Uz prosječnu stopu rasta od 5,9 % očekuje se da će nominalni BDP Čilea do 2022. godine doseći 236 336 milijardi CLP.

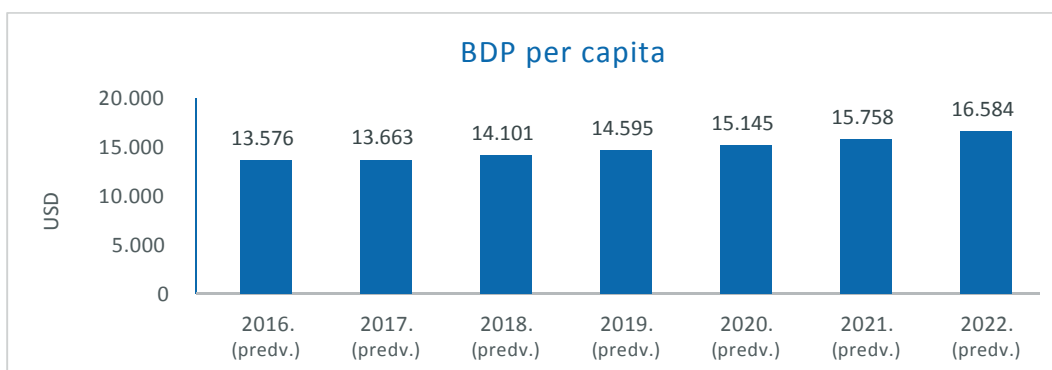
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

BDP deflator u Čileu za 2017. godinu iznosio je 119,7. Uz prosječnu stopu rasta od 3,3 % očekuje se da će do 2022. godine doseći 138,4.

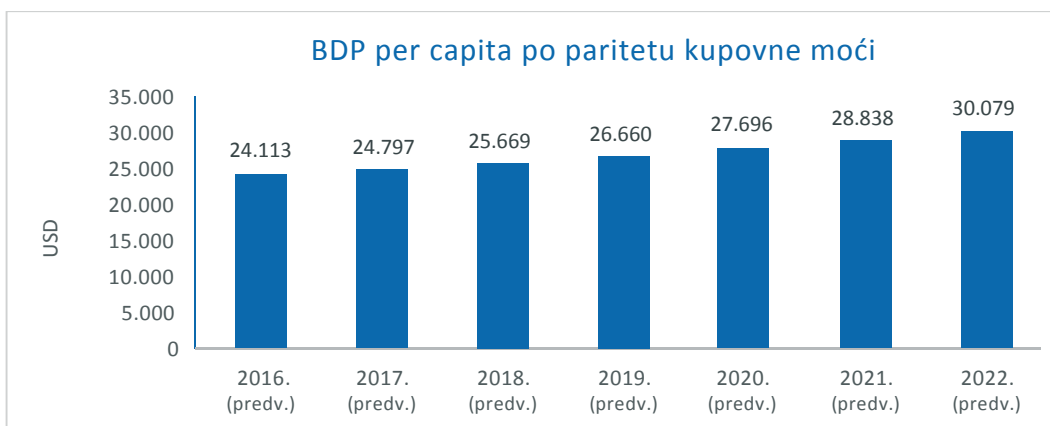
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

BDP po glavi stanovnika za 2017. godinu iznosio je 13 663 USD. Uz prosječnu stopu rasta od 3 % očekuje se da će BDP po glavi stanovnika Čilea u 2022. godini iznositi 16 584 USD.

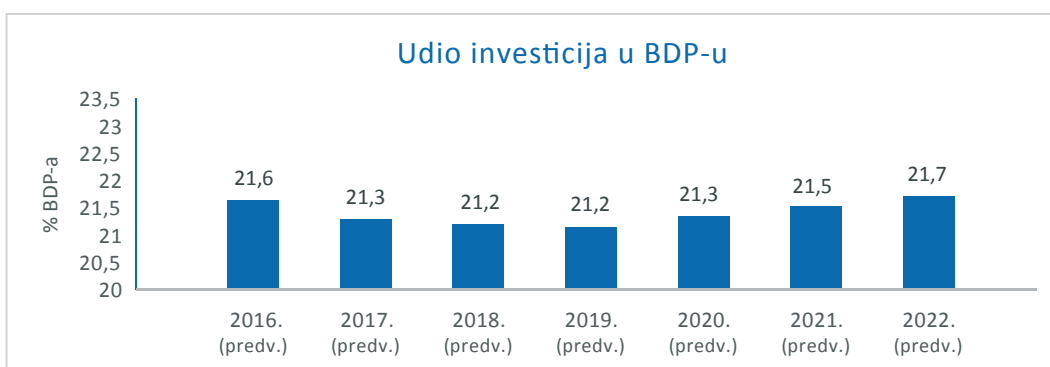
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

BDP po glavi stanovnika korigiran paritetom kupovne moći za 2017. godinu iznosio je 24 797 USD. Uz prosječnu stopu rasta od 3,5 % očekuje se da će se u 2022. godine povećati na 30 079 USD.

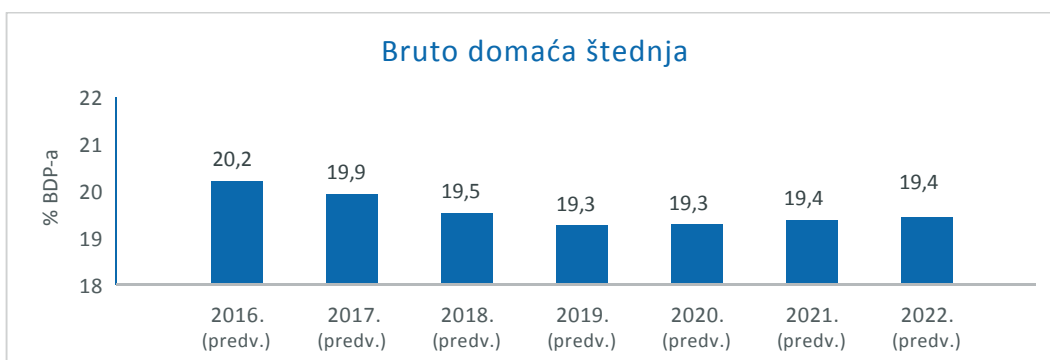
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Ukupne investicije za 2017. godinu iznosile su 21,3 % BDP-a. Uz relativnu nisku godišnju stopu rasta očekuje se da će se taj udio do 2022. godine povećati na 21,7 %.

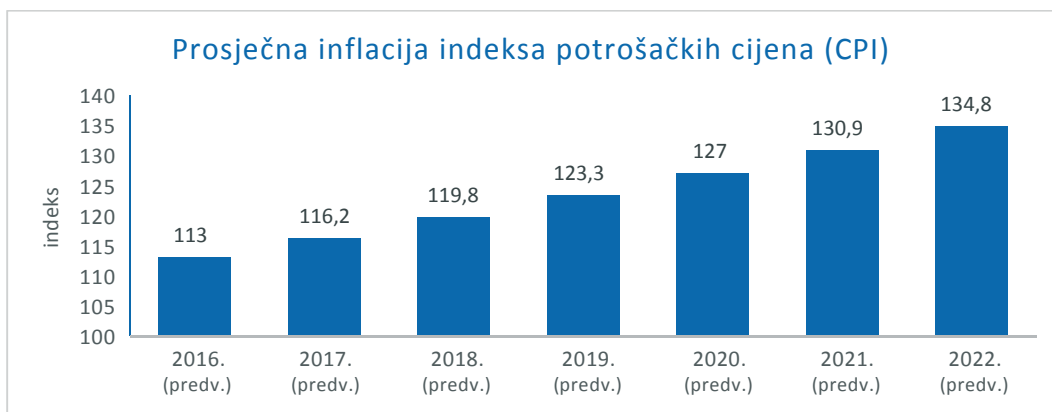
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Bruto domaća štednja Čilea za 2017. godinu iznosila je 19,9 % BDP-a. Uz prosječnu stopu rasta od 1,3 % očekuje se da će se taj udio do 2022. godine smanjiti na 19,4 %.

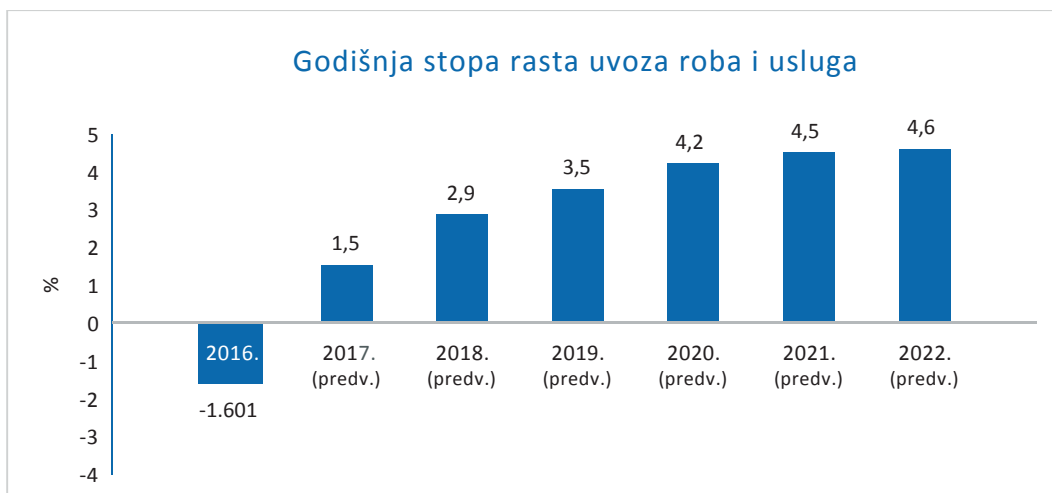
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Indeks potrošačkih cijena Čilea za 2017. godinu iznosio je 116,2. Uz prosječnu stopu rasta od 3 % očekuje se da će se taj indeks do 2022. godine povećati na 134,8.

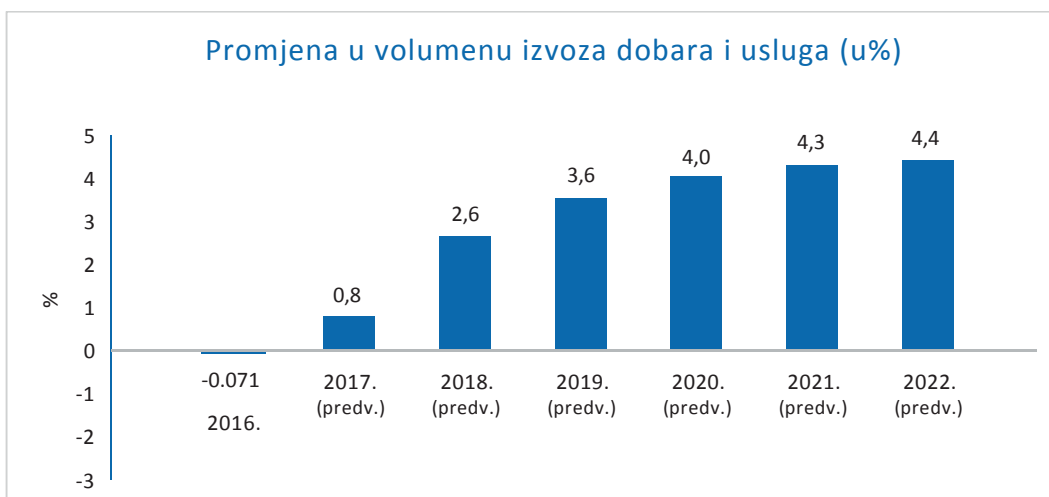
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Uvoz roba i usluga u 2017. godini povećan je za 1,5 % u odnosu na prethodnu godinu. U sljedećim godinama očekuje se rast uvoza te bi stopa u 2022. godini trebala iznositi 4,6 %.

Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Omjer u izvozu dobara i usluga za 2017. godinu iznosio je oko 0,8 %. Uz prosječnu stopu rasta od 213,09 % očekuje se da će se taj omjer do 2022. godine povećati na 4,4 %.

Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Ostale makroekonomske vrijednosti se nalaze u Tablici 1. uz detaljno opisane projekcije do 2022. godine.

1.2. Najznačajniji industrijski sektori

Čileanskim gospodarstvom dominiraju sektori uslužnih djelatnosti i industrija, koji zajedno doprinose 96 % BDP-a. Najznačajniji su gospodarski sektori u Čileu rudarstvo (bakar, ugljen i nitrati), proizvodnja (prehrambeni sektor, kemijska industrija, proizvodnja i prerada drveta) i poljoprivreda (ribarstvo, vinogradarstvo i voćarstvo).⁵

Poljoprivredni sektor BDP-u doprinosi s oko 4 %, industrijski sektor čini oko trećinu BDP-a, dok je u posljednje vrijeme značajno porastao doprinos sektora uslužnih djelatnosti, koji sada iznosi oko 63 % BDP-a. Od ukupnoga broja zaposlenih 63,9 % povezano je s industrijom uslužnih djelatnosti, u industrijskome sektoru zaposleno je 23 % zaposlenih, a u poljoprivrednome 13,2 %. Posljednjih godina u turističkome sektoru bilježi se rast posjetitelja, o čemu govore podaci iz 2016. godine, kad je zabilježeno da je Čile posjetilo 5,6 milijuna posjetitelja, što je u odnosu na 2015. godinu porast za oko 26 %. Čile je pokrenuo i snažan investicijski ciklus ulaganja u obnovljive izvore energije. Prema planiranim ulaganjima do 2020. godine, obnovljivi izvori energije moraju činiti 20 % ukupnih energetske izvora države.⁶

⁵ <https://en.portal.santandertrade.com/analyse-markets/chile/economic-political-outline>

⁶ <https://en.portal.santandertrade.com/analyse-markets/chile/economic-political-outline>

Pred čileanskim gospodarstvom u sljedećem razdoblju stoje tri velika izazova: smanjiti tradicionalnu ovisnost gospodarstva o cijeni bakra jer proizvodnja bakra i njegovi produkti čine 50 % čileanskog izvoza; povećati proizvodnju hrane kako bi se zadovoljile domaće potrebe jer sadašnja poljoprivredna proizvodnja ne zadovoljava ni polovicu domaćih potreba; povećanje produktivnosti u svim sektorima, posebno u rudarskom sektoru.⁷

Poljoprivreda i stočarstvo glavne su industrijske grane kojima se bavi stanovništvo središnjeg i južnog dijela zemlje. Izvoz voća i povrća dostigao je povijesno visoke vrijednosti zahvaljujući strategiji razvoja iz 1990. godine, koja je ciljano poticala proizvodnju za europsko, sjevernoameričko i azijsko tržište. Budući da je Čile zemlja južne hemisfere, u toj je strategiji bilo predviđeno da zemljama sjeverne hemisfere ponude izvansezonsko voće, što je donijelo značajan uspjeh tomu dijelu poljoprivredne proizvodnje.⁸

Posljednjih nekoliko čileanskih vlada brzo je prepoznavalo potrebe za diversifikacijom industrijske proizvodnje. Rudarstvo, o kojem su ovisili industrijska proizvodnja i financijska stabilnost države, omogućilo je upravo financijskom sektoru da se stabilizira i postane drugi po doprinosu iza rudarskog sektora u godišnjem BDP-u. Uz primarne i sekundarne industrijske grane, Čile nastoji razvijati tercijarne industrijske grane. Vladine institucije i uslužne djelatnosti zapošljavaju velik broj ljudi u Čileu, no turistički sektor počeo se značajno razvijati zbog izvrsne ponude i prirodnih ljepota zemlje, kao i kulturne baštine te autentične lokacije Inka. Zbog diversifikacije razvoja industrijskih sektora, posebno proizvodnje, financijskih usluga i turizma, čileansko gospodarstvo smanjilo je ovisnost o rudarskom industrijskom sektoru te značajno ojačalo svoju poziciju na svjetskome tržištu.⁹

⁷ <https://en.portal.santandertrade.com/analyse-markets/chile/economic-political-outline>

⁸ <http://www.pitlanemagazine.com/cultures/major-industries-of-chile.html>

⁹ <http://www.pitlanemagazine.com/cultures/major-industries-of-chile.html>

1.3. Trendovi robne razmjene i razmjene usluga

Čile ima vrlo otvoreno gospodarstvo, koje je vrlo ovisno o međunarodnoj trgovini jer je prema podacima Svjetske trgovinske organizacije iz 2016. godine robna razmjena i razmjena usluga činila 56 % BDP-a. Čile ima potpisane ugovore o slobodnoj trgovini s nekoliko vodećih svjetskih gospodarstava, među kojima izdvajamo EU, SAD, Kinu i Južnu Koreju. Čile također posjeduje komparativne gospodarske prednosti koje su mu omogućile ulazak na velika tržišta Sjeverne Amerike, Europe i pacifičke Azije, a onedavno i susjednih zemalja kao što su Brazil i Argentina.

Najveći trgovinski partneri Čilea jesu Kina, SAD i Japan. Čile najvećim dijelom izvozi bakar (50 % ukupnog izvoza), voće i riblje prerađevine (ta grana bilježi najveći rast posljednjih godina). Čile najviše uvozi iz SAD-a, Kine i Brazila. Uvoze se uglavnom energenti i gorivo, mineralna ulja, strojevi, automobili te električna i elektronička oprema.

Trgovinska bilanca Čilea ima tendenciju strukturalno ostati pozitivna, unatoč činjenici da je cijena bakra pala i da je usporen rast kineskog gospodarstva.

2. PRAVNI OKVIR POSLOVANJA

2.1. Pokretanje poslovanja i osnivanje tvrtke

2.1.1. Poslovanje u Čileu

Nerezidentne osobe ili poduzeća u Čileu mogu poslovati na sljedeće načine:

- imenovanjem zastupnika
- registriranjem predstavništva ili ogranka stranog poduzeća
- osnivanjem partnerstva prema domaćem zakonodavstvu
- osnivanjem neovisnog poduzeća sa ograničenom odgovornošću
- osnivanjem dioničkog društva

Zastupnik posluje u ime stranog poduzeća na domaćem tržištu u okviru ovlasti koje su definirane ugovorom, a to je obično građanin Čilea ili neka pravna osoba. Zastupnik djeluje u ime stranog poslodavca u ostvarivanju jednoga ili više projekata te ga zastupa u pravnome prometu.

Strano poduzeće koje otvara predstavništvo ili ogranak stranog poduzeća u Čileu dužno je imati svojeg predstavnika kako bi ustrojio poslovanje. Imenovani predstavnik prije stupanja na dužnost mora ovjeriti sljedeće dokumente pisane na službenom jeziku države iz koje strano predstavništvo potječe te ih prevesti na španjolski jezik:

- dokaz da je strano poduzeće zakonski registrirano u zemlji iz koje dolazi
- potvrdu da poduzeće uredno posluje
- ovjerenu presliku o stanju poduzeća
- opću punomoć ovjerenu pred pravosudnim tijelom o davanju ovlasti predstavniku za zastupanje poduzeća u Čileu te punomoć u kojoj jasno mora biti naznačeno da predstavnik u Čileu djeluje u ime stranog poduzeća koje ga je imenovalo.

U isto vrijeme predstavnik u ime stranog poduzeća ovjerava izjavu kojom se između ostalog obvezuje na sljedeće:

- Strano predstavništvo zadržat će u Čileu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu kako bi ispunile obaveze i odgovornosti koje proizlaze iz uvjeta poslovanja.

- Kapital i sredstva koja su predviđena za poslovanje i dodijeljena stranom predstavništvu u mora na određen način i određeni rok fizički biti dostavljeni u Čile
- Odrediti sjedište predstavništva u Čileu.

Unutar šezdeset dana svi dokumenti, uredno ovjereni, moraju biti dostavljeni Trgovačkom registru Čilea te objavljeni na mrežnoj stranici Službenog lista. Zbog toga javnobilježnički ured koji je ovjerio sve potrebne dokumente elektronički šalje digitalnu presliku ovjerenih dokumenata Službenom listu.

Osnivanjem partnerstva prema domaćem zakonodavstvu čileansko poduzeće može se udružiti s jednim ili više stranih partnera ili dioničara. Partnerstvom upravljaju svi partneri zajedno ili izabiru jednog između sebe i daju mu upravljačka prava. Svaki od partnera odgovoran je pred zakonom za poslovanje partnerstva. Izjava o osnivanju partnerstva mora sadržavati sljedeće:

- imena i prezimena, zanimanja i adrese svih partnera
- Ime partnerskog društva koje mora biti ime jednog ili više partnera osnivača sa kraticom na kraju „*and company*“
- imena partnera ili partnere koji će voditi poslovanje i zastupati partnersko društvo
- temeljni kapital svakoga partnera, koji može biti novčani ili na neki drugi način određen partnerskim ugovorom
- vrstu poslovanja svih partnera
- zemlje podrijetla svih partnera
- omjer raspodjele dobiti i gubitaka definiran partnerskim ugovorom
- rok trajanja partnerstva
- definirana sredstva koja partneri smiju godišnje povući iz partnerstva za vlastite troškove
- način likvidacije partnera i omjer raspodjele njegovih sredstava između drugih partnera
- način rješavanja sporova između partnera.

Zbirka dokumenata i izjava o osnivanju partnerstva moraju biti dostavljeni Trgovačkom registru unutar šezdeset dana.

Za **osnivanje neovisnog poduzeća sa ograničenom odgovornošću** dovoljna je jedna osoba. To može ostvariti bilo čileanski građanin, bilo strani državljanin, ili strano poduzeće. Društvo s ograničenom odgovornošću u izjavi o osnivanju mora sadržavati sve zakonski propisane elemente. Zbirka dokumenata dostavlja se Trgovačkom registru i mora biti objavljena u Službenom listu. Javnobilježnički ured koji je ovjerio dokumente dostavlja digitalnu presliku u elektroničkom obliku Službenom listu.

Osnivanje dioničkog društva može pokrenuti jedan dioničar i biti predstavljen od samo jednog dioničara. Odgovornost je ograničena na dioničare osnivače ili na dioničare koji su pristali snositi odgovornost za poslovanje dioničkog društva. Prema zakonu dioničko društvo u Čileu može biti osnovano javnom izjavom ili privatnim dokumentom u kojem su dioničari ovjerali svoje potpise. Oba načina od osnivača zahtijevaju da dokument osnivanja sadržava sljedeće:

- ime dioničkog društva koje završava kraticom „SpA“
- vrstu poslovanja društva koja uvijek mora biti trgovačkog karaktera
- kapital društva i broj dioničara
- način administriranja društva i ime upravitelja društva
- vijek trajanja i poslovanja društva koji je predviđen da bude neograničen.

Unutar mjesec dana od osnivanja ovjerena zbirka dokumenta mora biti dostavljena Trgovačkom registru i mora biti objavljena u Službenom listu. Javnobilježnički ured koji je ovjerio dokumente dostavlja digitalnu presliku u elektroničkom obliku Službenom listu.

2.2. Trgovinski sporazumi

*Bilateralni sporazumi*¹⁰

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Čile o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanja izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak sklopljen 24. 6. 2003. godine

¹⁰<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/bilateralni-odnosi/pregled-bilateralnih-medunarodnih-ugovora/cile,26.html>

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Čile o uzajamnom poticanju i zaštiti ulaganja sklopljen 28. 11. 1994. godine.

2.3. Carinske dužnosti i trgovinski sporazumi

Uvoz u Čile podliježe carinama po općoj stopi od 6 %, međutim, sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA) koje je Čile sklopio tijekom posljednjih 20 godina smanjuju ili ukidaju takvo oporezivanje.

Da bi se odredio točan iznos poreza proizvoda koji se naplaćuju, tvrtka mora uzeti u obzir podrijetlo proizvoda i FTA koji se može primijeniti. Uz to, s obzirom na to da će različiti proizvodi biti različito oporezivani, uvid u deklaraciju svakoga proizvoda mora biti proveden prema FTA-ovima.

Sporazumi o slobodnoj trgovini koje je Čile potpisao (također naveden u popisu):

- 1. Mercosur:** Argentina, Paragvaj, Venezuela, Brazil i Urugvaj.
Čile sudjeluje kao pridružena zemlja
- 2. Sporazumi s pojedinačnim zemljama Europske unije:** Njemačka, Austrija, Belgija, Bugarska, Slovenija, Španjolska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Poljska, Portugal, Velika Britanija, Češka, Rumunjska, Švedska
- 3. EFTA:** Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska
- 4. P4:** Čile, Nova Zeland, Singapur i Brunej
- 5. Transpacifično partnerstvo:** Australija, Brunej, Kanada, Čile, Malezija, Meksiko, Novi Zeland, Peru, Singapur, Vijetnam i Japan
- 6. Pacifički savez:** Čile, Kolumbija, Meksiko i Peru.

Za bescarinski postupak prema FTA-u izvoznik mora potvrditi da je određeni postotak proizvoda koji se izvozi napravljen u zemlji podrijetla. Pravila podrijetla razlikuju se po FTA-u i po proizvodu. S proizvodnim opskrbnim lancima koji se sve više šire diljem zemalja postaje sve teže shvatiti koliko je proizvoda proizvedeno u zemlji podrijetla, a koliko negdje drugdje. Mala poduzeća lakše ispunjavaju pravila o podrijetlu FTA od velikih jer su u nekim slučajevima njihovi proizvodi potpuno domaći.

Carinski zakon složeno je regulatorno područje u kojem su tvrtke izložene značajnom riziku. Uvoznici često mogu imati koristi od jedne ili više zakonskih mogućnosti za smanjenje njihove ukupne obveze. Međutim, svaka od tih mogućnosti donosi tehničke zakonske obveze koje uključuju izvješćivanje, evidenciju i dubinsku provjeru utvrđenih tvrdnji. Stoga se predlaže uvoznicima da surađuju s internim i vanjskim stručnjacima za usklađivanje.

Zone slobodne trgovine

Uporaba čileanskih zona slobodne trgovine može biti korisno za strane tvrtke koje žele izvoziti proizvode u regiju. Jedan je od naših prijedloga da se tvrtke koriste različitim zonama slobodne trgovine za držanje zaliha za regiju Latinske Amerike jer im to omogućuje jeftinije troškove poslovanj.

Postoji nekoliko takvih područja bez poreza, s povlasticama i izuzećima, bez carina i drugih unutarnjih poreza. Neke su od regija koje imaju koristi od tih poticaja Iquique, pokrajine Arica i Parinacota, grad Tocopilla, pokrajina Palena, Magallanes i regija Antartike.

Glavne prednosti navedenih besplatnih poreznih zona sljedeće su:

Carine: Oslobođenje od plaćanja poreza i ostalih obveza kod uvoznih djelatnosti (carine, PDV) te pojednostavnjeni carinski postupak.

Porez: Korisnici režima slobodne porezne zone oslobođeni su od plaćanja PDV-a sve dok uvezena roba ostane u zonama slobodne trgovine (PDV iznosi 19 %). Subjekti koji su osnovani na tom području također su oslobođeni poreza na prvu kategoriju od 24 % (porez na dobit), međutim, nisu oslobođeni plaćanja konačnog poreza koji iznosi 35 % (porez po odbitku).

Promjena valute: Postoji puna sloboda za razmjenu deviza. Nisu potrebne kontrole u stranoj valuti. Drugim riječima, ulazak robe u zone bez poreza ne podliježe propisima o novčanoj razmjeni koje se primjenjuju na uvoz.

2.4. Porezni sustav

Osnovni podaci

Domaće stanovništvo, kao i osobe sa reguliranom dozvolom boravka u Čileu, podliježu porezu na prihod iz bilo kojeg izvora, bilo da su ga stekli u Čileu ili u inozemstvu.

Za vrijeme prve tri godine boravka u Čileu, stranci koji imaju adresu u zemlji obvezni su plaćati porez na prihod samo na stečeni prihod u Čileu. Taj rok u posebnim slučajevima može produžiti ravnatelj područnog ureda Porezne uprave ovisno o tome u kojem je dijelu zemlje osoba prijavljena.

Stalnim ili domaćim stanovnikom Čilea može se smatrati osoba ili stranac koji je uredno prijavljen na teritoriju Čilea i koji je u dvije kalendarske godine neprekidno najmanje šest mjeseci živio u Čileu. Pravne osobe koje se smatraju stalnim ili domaćim stanovnikom osnovane su u Čileu.

Stranci ili osobe s reguliranim dozvolama boravka plaćaju porez na dobit ako je prihod ostvaren na području Čilea. Izvori prihoda čileanskog podrijetla jesu:

- imovina koja se nalazi u Čileu
- poslovne aktivnosti poduzete u Čileu
- indirektna prodaja čileanskih poduzeća i njihove imovine u Čileu

Sustav poreza na prihod

Porez na prihod donesen je Zakonom 824 iz 1974. godine i predstavlja zakon koji propisuje porez na prihod koji se obračunava i plaća u travnju svake kalendarske godine.

Stope poreza na prihod različite su za različite vrste prihoda kako slijedi:

- prihod od kapitala jest porez prve kategorije
- prihod od dohotka jest porez druge kategorije
- ukupni prihod predmet je globalnog komplementarnog poreza
- prihod stranaca i osoba sa reguliranim boravkom u Čileu predmet je poreza po odbitku i dodatnih stopa poreza

Oba poreza, i globalni komplementarni i porez po odbitku, konačni su porezi. Plaćanje poreza prve kategorije dopušta njegovim platišama ostvarivanje popusta pri plaćanju konačnih poreza. Drugim riječima, kako bi se izbjeglo dvostruko oporezivanje, porezi plaćeni na prihod od kapitala, tj. porez prve kategorije odmah se pri obračunu uračunava u poreze na dohodak koji se odnose na konačne platiše poreza.

Porez prve kategorije

Taj se porez naplaćuje iz prihoda od kapitala trgovačkih, industrijskih, rudarskih i ostalih poduzeća. Izračunava se na temelju prihoda ostvarenih ili primljenih s manje izdataka. Povrat poreza potražuje se jednom godišnje u travnju za sve prihode ostvarene u prethodnoj godini.

Stopa poreza ovisi o poreznom modelu koji je porezni platiša odabrao. Poreznom reformom iz 2014. godine uspostavljen je dvojni sustav koji je na snagu stupio 1. 1. 2017. godine i koji nudi dva načina oporezivanja: potpuno integrirani sustav oporezivanja (poznat i kao imovinski sustav oporezivanja) i djelomično integrirani sustav oporezivanja.

U sustavu **potpuno integriranog sustava oporezivanja** konačni porezi primjenjuju se kad je prihod od kapitala ostvaren bez obzira na to da li je dividenda podijeljena i profit odbijen. U tom slučaju porez plaćen u stopostotnom iznosu prema prvoj kategoriji poreza honorira se popustom na iznos konačnog poreza.

U sustavu potpuno integriranog sustava oporezivanja prva kategorija poreza naplaćuje se po stopi od 25 %. Taj sustav naplaćivanja može se primjenjivati samo na:

- pojedinačna društva sa ograničenom odgovornošću
- partnerska društva sklopljena između državljana Čilea i stranaca koji imaju ili nemaju regulirani boravak u Čileu
- dionička društva formirana između državljana Čilea i stranaca koji imaju ili nemaju regulirani boravak u Čileu
- porezne obveznike koji imaju stalna predstavništva u Čileu

U sustavu **djelomično integriranog sustava oporezivanja** konačni porezi primjenjuju se kad je dividenda podijeljena i profit odbijen. U tom slučaju plaća se samo 65 % poreza prve kategorije, a ostatak se odbija pri naplati konačnih poreza.

U sustavu djelomično integriranog sustava oporezivanja stopa prve kategorije poreza iznosila je 25,5 % u 2017. godini, a u 2018. godini iznosit će 27 %. Tim odredbama podliježu:

- korporacije
- ograničena dionička partnerstva
- poduzeća kojima barem jedan član nije porezni obveznik u Čileu (to je npr. strani ulagač)

Stranim ulagačima koji dolaze iz zemalja s kojima Čile ima sklopljen Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja umanjuje se naplata konačnih poreza u slučaju da su porez prve kategorije platili u stopostotnom iznosu.

Porez druge kategorije

Porez druge kategorije jest progresivni porez koji se naplaćuje na osobna primanja zaposlenika ili umirovljenika, kao što su plaće, mirovine (osim onih s inozemnim izvorom) i pomoćni ili dopunski prihodi. Naplaćuje se prema stopama od 0 % do najviše marginalne stope od 35 %. Izračunava se na temelju plaća i/ili naknada s posla, socijalnog osiguranja i odbitaka od zdravstvenog osiguranja, a mjesečno ga uplaćuje poslodavac ili isplatitelj dohotka.

Globalni komplementarni porez

Globalni komplementarni porez konačni je porez koji plaćaju fizičke osobe s prebivalištem ili boravištem u Čileu, bez obzira na to jesu li građani Čilea ili neke druge zemlje. Obračunava se svake godine na temelju oporezivog dohotka izračunatog u skladu s odredbama o naplati poreza prve i druge kategorije.

Naplaćuje se prema progresivnom mjerilu stopa prema razini dohotka, počevši od 0 % do gornje granične stope od 35 %. Prijava za povrat poreza podnosi se u travnju za prihod ostvaren u prethodnoj godini i obračunava se na godišnjoj osnovi.

Porez po odbitku

Porez po odbitku (ili dodatnom porezu) naplaćuje se na dohodak fizičkih ili pravnih osoba ostvaren u Čileu koje imaju ili nemaju prebivalište ili boravište u Čileu. Ovisno o vrsti prihoda, može se zadržati ili podliježe podnošenju godišnjeg povrata porez.

Porez po odbitku iznosi 35 %. To se odnosi na dividende, povlačenje dobiti iz poduzeća, partnerstva ili stalna predstavništva stranih poduzeća.

2.5. Vizni režim

Za ulazak u Čile potrebna je valjana putna isprava. Državljanima Argentine, Paragvaja, Urugvaja, Brazila, Ekvadora, Kolumbije, Perua i Bolivije u Čile mogu ući s valjanom osobnom iskaznicom.

Državljanima Hrvatske nije potrebna viza za ulazak u Čile za turistički boravak do 90 dana.

Čile izdaje pet vrsta viza:

- turističku vizu
- vizu povezanu s ugovorom o zaposlenju
- privremenu boravišnu vizu
- studentsku vizu
- trajnu vizu.

Stranci koji ulaze u Čile kao turisti mogu ostati u zemlji 90 dana od dolaska. Čileanske vlasti mogu i smanjiti i povećati broj dana boravka prilikom dolaska u Čile. Ako planirani boravak prelazi 90 dana, plaća se pristojba u iznosu od 100 USD.

Turistima nije dozvoljen rad u Čileu, iako u posebnim slučajevima Ministarstvo unutarnjih poslova može izdati radnu dozvolu turistu na rok od trideset dana i u slučaju potrebe produžiti je na još toliko.

Vizu povezanu s ugovorom o zaposlenju može ishoditi osoba koja je sklopila ugovor o radu s poslodavcem. Osoba može obavljati samo one poslove koji su definirani ugovorom. Viza vrijedi do isteka ugovora o radu. U slučaju da nositelj vize želi ostati raditi u Čileu, mora sklopiti novi ugovor s poslodavcem i u roku od trideset dana podnijeti novi zahtjev za vizu.

Te se vize moraju ishoditi u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Čilea u svijetu ili u zemlji iz koje dolazi podnositelj zahtjeva. Izdaju se na rok trajanja do dvije godine i mogu biti produžene na još toliko; međutim, nakon prve dvije godine boravka i rada u Čileu nositelj te vize može podnijeti zahtjev za trajnom vizom.

Privremenu boravišnu vizu mogu ishoditi stranci koji imaju obiteljske veze s Čileom (čileanski roditelj, dijete ili supružnik) ili neke interese u zemlji ili čije se prebivalište smatra korisnim za Čile. Nositelj te vize može privremeno boraviti, raditi, studirati i poduzimati poslovne aktivnosti u Čileu.

Te se vize moraju ishoditi u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Čilea u svijetu ili u zemlji podrijetla podnositelja zahtjeva. Privremeno boravište dodjeljuje se na rok od godinu dana i može se obnoviti za još jednu godinu, nakon čega nositelj vize, ako želi ostati u zemlji, mora podnijeti zahtjev za trajnom vizom.

Strani investitori koji žele ostati u zemlji više od 90 dana zbog poslovnih interesa mogu podnijeti zahtjev za privremenu poslovnu vizu i privremenu rezidenciju investitora. Prijava mora biti popraćena informacijama o investicijskom projektu, uključenom kapitalu i njegovu podrijetlu.

Stranci koji su ishodili **trajnu vizu** mogu živjeti neograničeno u Čileu i poduzeti bilo koju vrstu aktivnosti. Trajno boravište odobreno je rješenjem Ministarstva unutarnjih poslova. Za stjecanje trajne vize uvjet je da je osoba prethodno imala:

- dvije neprekinute godine boravka pod trajnom vizom
- privremenu boravišnu vizu u trajanju od jedne godine
- studentsku vizu trajanju od dvije godine boravka.

Prijave za trajnu vizu moraju se podnijeti u roku od 30 dana od izdavanja potvrde o isteku službene vize.

Trajna viza nema roka trajanja. Može se oduzeti u slučajevima počinjenja kaznenih djela koja su rezultirala sudskom presudom, neplaćanja poreza, kao i prešutnim opozivom trajne vize jer se nositelj neprekidno dvije godine nalazi izvan Čilea.

Nakon pet godina neprekidnog boravka u zemlji od datuma izdavanja prve boravišne vize nositelj trajne vize može zatražiti čileansko državljanstvo.

Sve prijave moraju biti predane Imigracijskom odjelu pokrajinske vlade koja je nadležna prema mjestu prebivališta.

3. ČILEANSKA KULTURA I DRUŠTVO

Službeni je jezik u Čileu španjolski. Postoji i nekoliko autohtonih jezika kao što su mapudungun (govori se između rijeka Itata i Tolten) i ajmara (govori se u planinama na sjeveru zemlje).

■ Religija

Većina je Čileanaca rimokatoličke vjeroispovijesti. Vjera je imala veliku ulogu u definiranju društvenog i političkog života Čilea. Vjerska nastava u javnim školama gotovo je isključivo rimokatolička. Pobačaj je ilegalan zbog utjecaja Crkve. Razvod braka bio je nezakonit do 2004. godine. Većina nacionalnih praznika vjerske je prirode.

■ Uloga obitelji

Obitelj zauzima središnju ulogu u čileanskom životu. Šira obitelj vrlo je bliska i često će se okupljati za velike prigode i proslave. Obitelj i posao isprepleteni su do te mjere da se nepotizam smatra pozitivnim konceptom. Brojne su male tvrtke u 100 %-tnom obiteljskom vlasništvu.

■ Struktura klase

Čileanska je povijest imala velik utjecaj na današnje slojeve društva. Današnja bogatija klasa više je ili manje ista kao i prije. Srednja se klasa razvila kasnije i sada čini gotovo polovinu stanovništva.

■ Običaji u Čileu

Muškarci si pri pozdravu obično stisnu ruku. Žene dodiruju jedna drugu po desnoj podlaktici ili ramenu. To je uvijek popraćeno odgovarajućim pozdravom za doba dana: „*buenos días*“ (dobro jutro), „*buenas tardes*“ (dobar dan) ili „*buenas noches*“ (dobra večer).

Između prijatelja i obitelji pozdravi su opušteniji i manje službeni – muškarci se zagrlje i energično udaraju po leđima, dok se žene ljube jednom u desni obraz. Uvijek dopustite Čileancima da odrede stupanj formalnosti.

Kao i mnogi Južnoamerikanci, Čileanci upotrebljavaju roditeljska i rodna prezimena. Prezime oca navodi se na prvome mjestu i upotrebljava u razgovoru. Ako vam je prezime po ocu poznato, upotrijebite ga.

Ako vam ime nije poznato, jednostavno upotrijebite „*Señor*“ (za muškarce) ili „*Señora*“ (za žene), a zatim prezime.

Pri obraćanju starijim osobama s kojima imate osobni odnos, prije imena upotrijebite izraze „*don*“ (za muškarce) ili „*doña*“ (za žene). Prva imena upotrebljavaju se među bliskim prijateljima.

■ Darovi

Ako ste pozvani u čileanski dom, uzmite slatkiše/čokolade ili vino za domaćicu. Pošaljite cvijeće unaprijed. Nemojte davati žute ruže jer pokazuju prezir. Nemojte davati ljubičaste ili crne cvjetove jer simboliziraju smrt. Nemojte davati škare ili noževe jer ukazuju da želite prekinuti vezu. Pokloni se otvaraju po primitku.

■ Objedi

Objedi mogu biti prilično formalni u Čileu. Kao opće pravilo, promatrajte i slijedite druge ako niste sigurni kako postupiti. Ovo su neke osnovne smjernice za ponašanje tijekom objeda: Čekajte da vam pokažu mjesto za kojim ćete sjediti. Žene sjedaju prije muškaraca. Domaćica poziva na objed. Držite ruke vidljivima kada jedete. Zapešća držite na rubu stola. Uvijek upotrebljavajte pribor za jelo. Izbjegavajte razgovarati s priborom za jelo u rukama. Smatra se pristojnim pojesti sve s tanjura. Najčešća je zdravica „*Salud!*“. Kad nazdravljate, pogledajte osobu.

■ Poslovni protokol u Čileu

Čileanci su jako formalni u svemu što rade. Čvrsti stisak ruke uz osmijeh i odgovarajući pozdrav normalan je u poslovnom okruženju. Važan je izravni kontakt očima. Neke se žene ne rukuju s muškarcima, iako je to sve manje uobičajeno. Čileanci stoje vrlo blizu prilikom razgovora. Uvijek koristite prezimena i titule. Posjetnice se razmjenjuju na početku sastanaka. Bilo bi dobro da jednu stranu posjetnice prevedete na španjolski.

4. PREHRAMBENI SEKTOR

4.1. Aktualno stanje i prognoze rasta

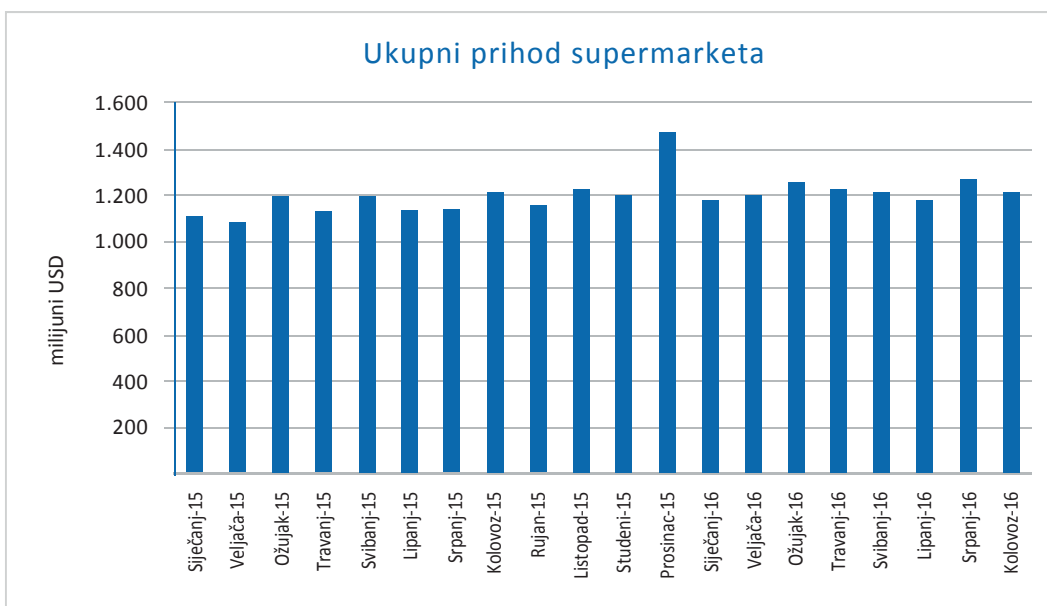
Čileanska razina ekonomskog rasta i otvorenost svjetskim tržištima stvorili su dinamičnu maloprodajnu industriju. Maloprodajni lanci željni su uvesti nove proizvode kako bi zadovoljili potrebe rasta potražnje potrošača srednje i više kupovne moći. Supermarketi i hipermarketi imaju najveći udio u prodaji hrane, odnosno prema zadnje dostupnim podacima 48,2 % ukupne prodaje u 2014. godini. Supermarketi srednje veličine 2014. su udvostručili tržišni udio s 5,6 % u 2006. na 12,1 % u 2014. godini.

Najvažniji čileanski opskrbljivači potrošački orijentiranih proizvoda ili proizvoda hrane i pića visoke vrijednosti (HVFBP) jesu Brazil, Sjedinjene Američke Države, Argentina i Paragvaj. SAD je drugi najveći izvoznik HVFBP-a s 16,4 % tržišnog udjela i rasta izvoza na godišnjoj razini od 20,4 % unazad šest godina.

Najčešćih 10 HVFBP proizvoda koje Čile uvozi iz SAD-a jesu: mliječni proizvodi, prerađena hrana, pivo, govedina, perad, svinjetina, začini i umaci, bademi, prerađeno povrće i hrana za kućne ljubimce.

FAS Santiago (*Foreign Agricultural Service*) napravio je projekciju najznačajnijih potreba za uvozom sljedećih godina, a to su: meso, mliječni proizvodi, perad, svinjetina (svježa), sastojci hrane, smrznuti obroci, pivo, piće, grickalice, žitarice, voćni sokovi (naranča, grejpfrut, grožđe), hrana za životinje i organska hrana.

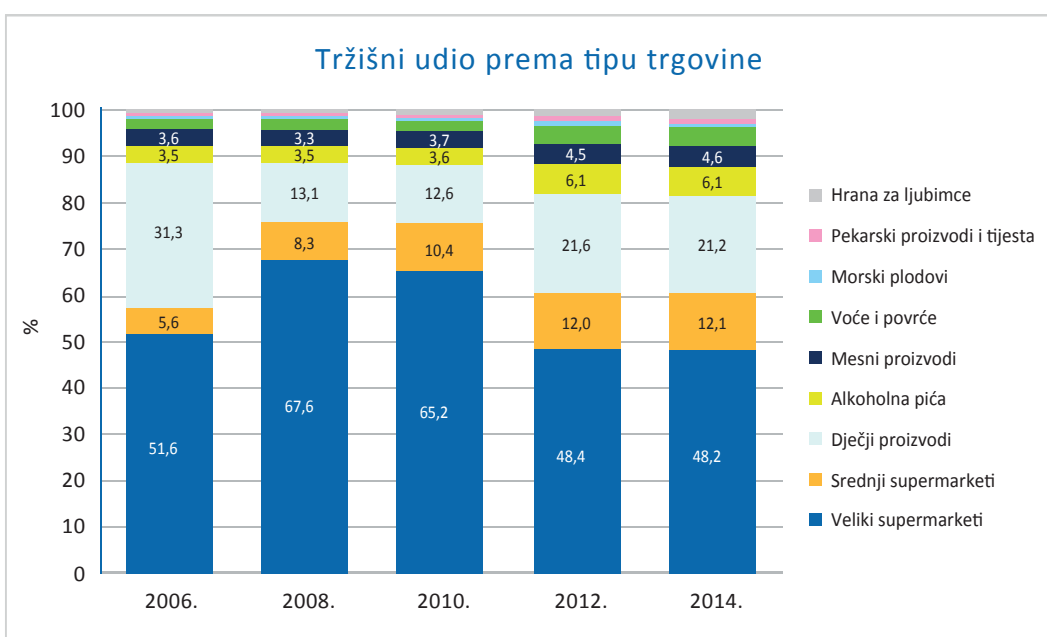
Čileansko maloprodajno tržište hrane sastoji se od kombinacije velikih supermarketa, trgovina srednje veličine, prodavaonica prehrambene robe, benzinskih postaja i niza malih neovisnih „kvartovskih“ trgovina. Podsektor supermarketa, prehrambenih trgovina i benzinskih postaja ostvario je prodaju u iznosu od 14,3 milijarde USD 2015. godine te 9,8 milijardi USD u razdoblju od siječnja do kolovoza 2016. godine. Taj broj uključuje i prodaju ostalih proizvoda poput odjeće i pomagala u kućanstvu. Prodaja hrane dosegla je 9,5 milijardi USD 2015. godine.

Izvor: Instituto Nacional de Estadísticas (INE), 2016.

4.2. Prepoznavanje tržišnih potreba i potreba potrošača

Navike potrošača pri kupnji hrane u vezi s vrstama prodavaonica podložne su promjenama. Tijekom 2006. godine supermarketi su držali najveći tržišni udio prodane hrane. Mali „kvartovski“ dućani uspjeli su dosegnuti tržišni udio od 21,2 % ukupne prodaje 2014. godine. Supermarketi srednje veličine od tržišnog udjela od 5,6 % u 2013. godini dosegli su 12,1 % ukupne prodaje u 2014.

Izvor: Servicio de Impuestos Internos (SII), 2016.

4.3. Tržišni lideri

U Čileu djeluje osam glavnih lanaca supermarketa s različitom disperzijom u različitim gradovima te imaju različite ciljne skupine. Iako se svi međusobno natječu, njihove tržišne strategije temeljene su na lokacijama i različitosti u politici proizvoda. **UNIMARC**, srednja prodavaonica prehrambenih proizvoda, ima najveći broj trgovina diljem zemlje koje djeluju na 294 lokacije. Walmart ima dvije marke: **LIDER / LIDER EXPRESS** i **EKONO**. **LIDER**, s 82 trgovina, predstavlja vrlo velike hipermarkete i supermarkete, dok **EKONO** sa 127 trgovina djeluje kao maloprodajna trgovina. Cencosud posluje s dvije različite linije supermarketa: **SANTA ISABEL**, srednja do velika trgovina s 128 lokacija, i **JUMBO**, vodeći hipermarket s 50 trgovina širom zemlje. Falabella, još jedan veliki trgovac na malo, također posluje lancem supermarketa **TOTTUS**, s 58 trgovina. **MONSERRAT** s 34 trgovine i **ERBI** s 33 trgovine posljednja su dva važna lanca.

Postoje tri velika lanca jednostavnih trgovina: **OK MARKET** (Čile), **BIG JOHN** (Meksiko) i **CASTAÑO** (Čile). Jednostavne trgovine te vrste ovisne su o lokaciji na kojoj se nalaze. Njihova je ciljna skupina srednja klasa ljudi, kojoj nude dobru uslugu, prikladne lokacije te velik izbor hrane i obroka. Postoji 257 jednostavnih trgovina, ali samo **OK MARKET** djeluje izvan Santiaga u nekoliko gradova.

Benzinskim postajama ili „minimarketima“ upravljaju tri naftne kompanije: **PETROBRAS** iz Brazila, koji posluje na 89 prodajnih mjesta pod nazivom **ESPACIO1**, **COPEC** iz Čilea, koji posluje na 79 prodajnih mjesta pod nazivom **PRONTO** i anglo-nizozemski **SHELL**, koji posluje u dvije linije trgovina – **SELECT** na 46 prodajnih mjesta i **UPA!** na 49 prodajnih mjesta.

Veleprodajna tržišta u porastu su i sad posluju na ukupno 146 lokacija: **MAYORISTA** 10 posluje u osam regija s 64 prodajna mjesta, **ALVI** djeluje u devet regija s 29 prodajnih mjesta, **LA OFERTA** ima 12 prodajnih mjesta, a Walmart posluje pod dvije različite marke – **CENTRAL MAYORISTA** s 4 prodajna mjesta i **ACUENTA** s 37 prodajnih mjesta.

Tri su glavna uvoznika:

- 1) trgovci na veliko i proizvođači
- 2) veliki lanci supermarketa
- 3) nezavisne trgovine.

Vrsta	Matično društvo	Vlasništvo	Ime lanca	Ukupni broj prodajnih mjesta	Prisutnost
SUPERMARKETI I HIPERMARKETI	WALMART	SAD	LIDER	82	svi veliki gradovi
	CENCOSUD	Čile	JUMBO	50	svi veliki gradovi
	FALABELLA	Čile	TOTTUS	58	svi veliki gradovi
	CENCOSUD	Čile	SANTA ISABEL	128	svi veliki gradovi
TRGOVINE SREDNJE VELIČINE	SMU	Čile	UNIMARC	294	svi veliki gradovi
	WALMART	SAD	EKONO	127	Regije metropolisa, Valparaiso, Rancagua
			MONTSERRAT	34	Santiago, Vina del Mar
	SCPD S.A.	Čile	ERBI	33	Santiago, Valparaiso
			CUGAT	9	XI Region, Temuco, Osorno, Puerto Montt, San Fernando, Linares
			UNICO	5	Bio-Bio
DISKONTI			ROMANINI	4	Melipilla
	SMU	Čile	MAYORISTA 10	64	Od Santiaga do Puerto Montta, veliki gradovi
	SMU	Čile	ALVI	29	Od Coquimba do Puerto Montta, veliki gradovi
	WALMART	SAD	ACUENTA	37	Od la Calera do Puerto Montta, veliki gradovi
	WALMART	SAD	CENTRAL MAYORISTA	4	Santiago, Talca
DISTRIBUIDORA LA OFERTA	Čile	LA OFERTA	12	Regija metropolisa	

Izvor: FAS Santiago Agronometria

Lider je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći i nudi proizvode niske cijene.

Lider Express usmjeren je na potrošače srednje kupovne moći i smješten je blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode za kućanstvo.

Ekono je usmjeren na potrošače niske kupovne moći, smješten je blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode za kućanstvo.

Super Bodega a Cuenta je veletrgovac usmjeren na „kvartovske“ dućane, smješten blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode po veleprodajnim cijenama.

Central Mayorista je veletrgovac usmjeren na „kvartovske“ dućane, smješten blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode po veleprodajnim cijenama.

Unimarc je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći, geografski široko rasprostranjen.

Mayorista 10 je veletrgovac usmjeren na „kvartovske“ dućane, smješten blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode po veleprodajnim cijenama.

Alvi je veletrgovac usmjeren na „kvartovske“ dućane, smješten blizu urbanih područja. Nudi najčešće proizvode po veleprodajnim cijenama.

Jumbo je usmjeren na potrošače visoke kupovne moći, mnogo pažnje posvećuje podršci potrošačima, nudi širok asortiman proizvoda i uvoznih marki.

Santa Isabel usmjeren je na potrošače srednje kupovne moći, geografski široko rasprostranjen.

Tottus je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći, Nudi širok asortiman proizvoda i sklon je uvoznim markama.

Montserrat je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći, orijentiran na proizvode niske cijene.

Erbi je veletrgovac usmjeren na male „kvartovske“ dućane u blizini urbanih područja. Nudi najčešće trgovinske proizvode po diskontnim cijenama.

La Oferta je veletrgovac usmjeren na male „kvartovske“ dućane u blizini urbanih područja. Nudi najčešće trgovinske proizvode po diskontnim cijenama.

Cugat je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći. Nudi širok asortiman proizvoda.

Unico je usmjeren na potrošače srednje kupovne moći. Nudi širok asortiman proizvoda.

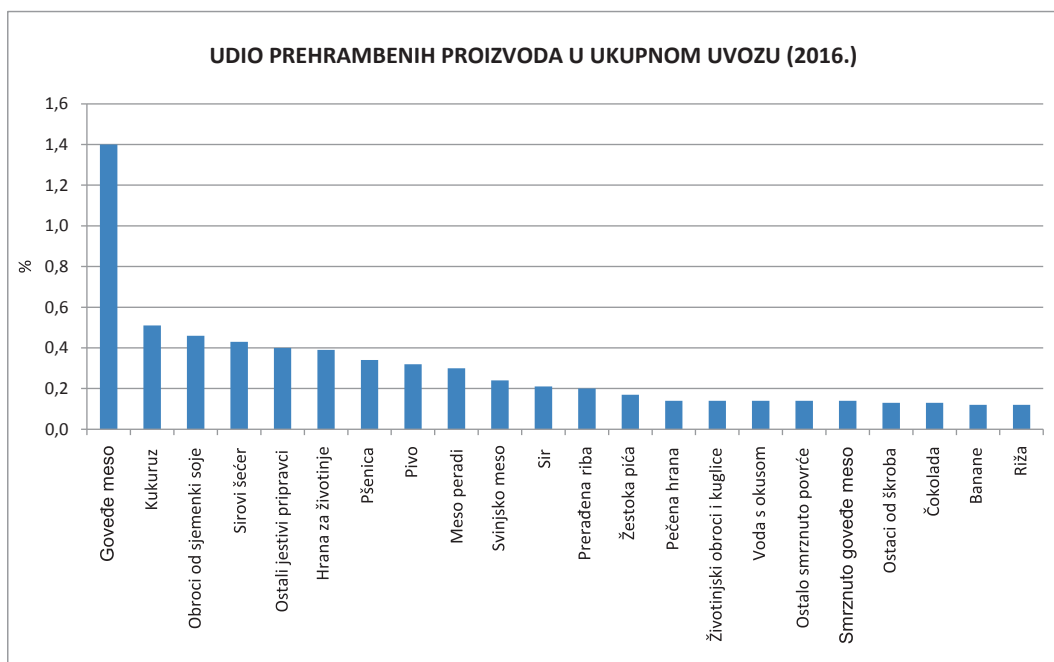
Romanini je usmjeren na potrošače niske kupovne moći, u blizini urbanih područja. Nudi najčešće proizvode za kućanstvo.

4.4. Prilike i izazovi za izvoz u Čile

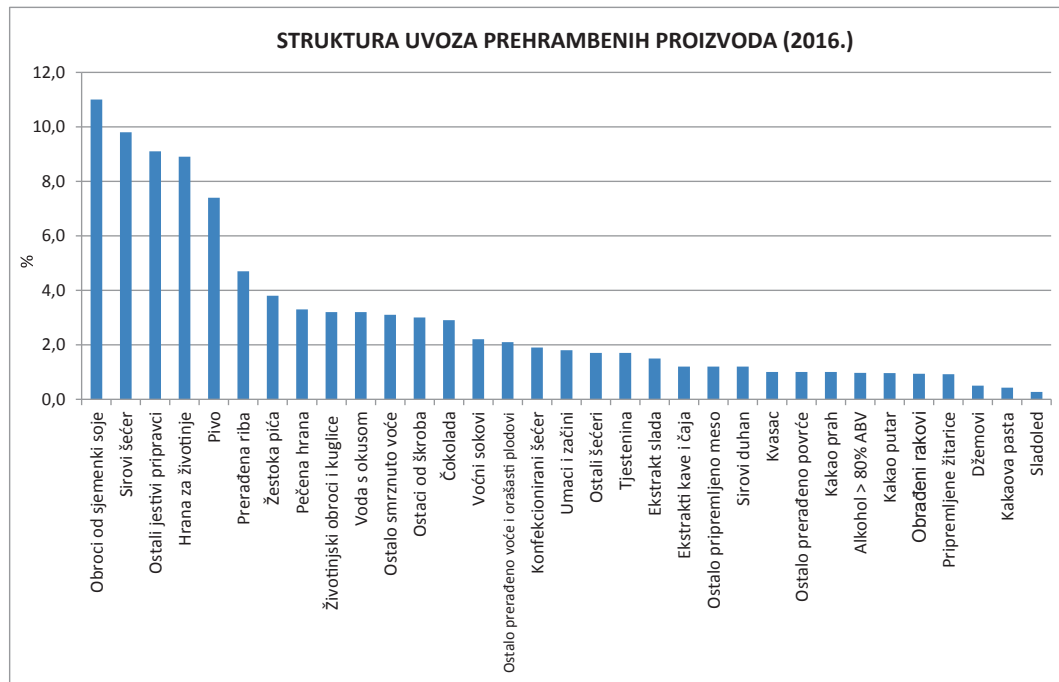
Prilike	Izazovi
<i>Jasna pravila i transparentni uvjeti poslovanja osiguravaju pravičnu konkurenciju.</i>	<i>Prisutne su oštrije regulacije za svježe proizvode kako bi se izbjeglo širenje bolesti koje mogu utjecati na stanovništvo Čilea.</i>
<i>Kupovna moć čileanske srednje klase kontinuirano raste.</i>	<i>Kao izrazito kompetitivno tržište, Čile ima sporazume o slobodnoj trgovini s 65 zemalja, uključujući Europsku uniju, Kinu, Srednju Ameriku i južnoameričke zemlje</i>
<i>Čileanski najveći maloprodajni lanci prisutni su i u ostalim južnoameričkim državama te je putem njih lakši prodor i na ta tržišta.</i>	<i>Uočeno je povećanje čileanskih prehrambenih robnih marki na štetu globalnih marki.</i>
<i>Jednaki su uvjeti za uvozne i lokalne proizvode.</i>	<i>Čileanski novi zakon o deklaracijama nalaže dodatne oznake ako proizvodi sadržavaju više razine natrija, zasićenih masti, šećera i kalorija od one propisane Ministarstvom zdravstva.</i>
	<i>Jaka konkurencija ostalih zemalja u regiji koje usmjerenih na proizvodnju hrane.</i>
	<i>Suočavanje s novim tehnologijama koje nude mrežnu kupovinu namirnica.</i>

Izvor: FAS Santiago, 2016.

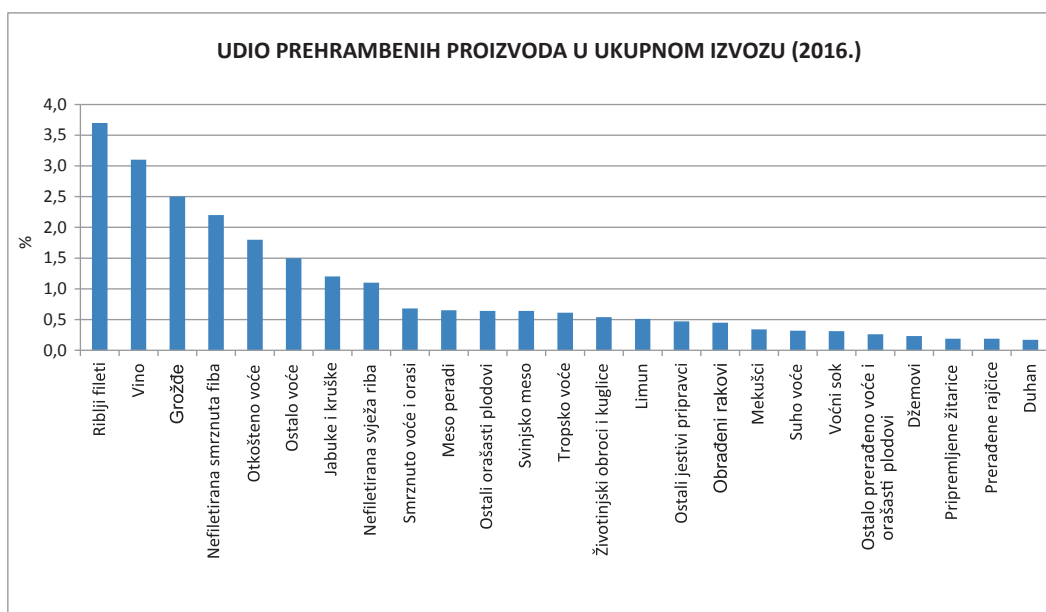
4.5. Najznačajniji uvozni i izvozni proizvodi iz svijeta i EU

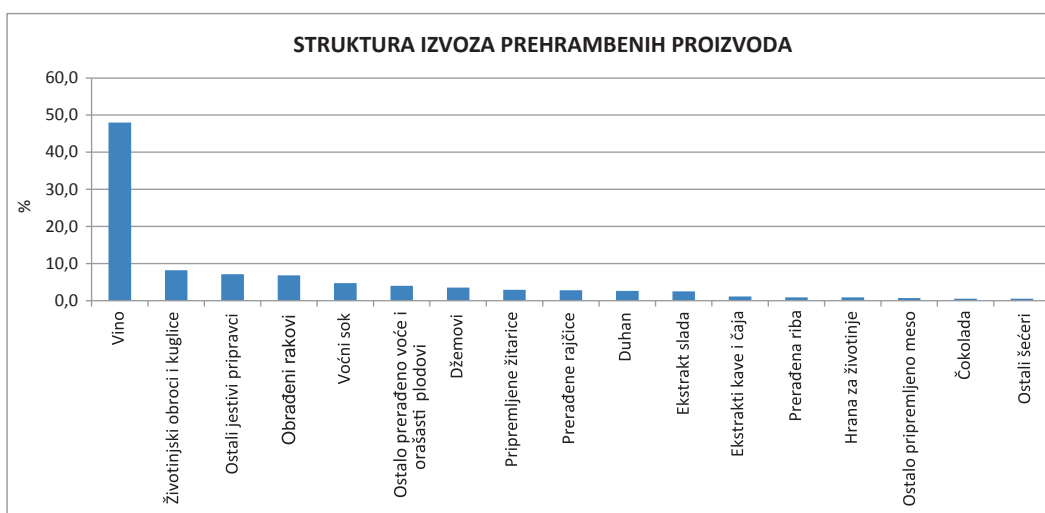
Izvor: *The Observatory of Economic Complexity, MIT, 2017; rad autora*

Izvor: *The Observatory of Economic Complexity, MIT, 2017; rad autora*

Izvor: The Observatory of Economic Complexity, MIT, 2017; rad autora

Izvor: The Observatory of Economic Complexity, MIT, 2017; rad autora

4.6. Ulazne strategije

Pri ulasku na čileansko prehrambeno maloprodajno tržište potrebno je uzeti u obzir sljedeće korake:

Analiza tržišta:

- Zbog otvorenosti tržišta, tržište prehrambenih proizvoda nudi širok izbor potrošačima. Izvoznik mora imati viziju o tome koju će ulogu njegov proizvod imati na tržištu i kako će biti pozicioniran u odnosu na konkurente.

- Supermarketi imaju ograničen prostor na policama i daju prednost proizvodima koji imaju aktivne marketinške kampanje.
- Supermarketi će procijeniti je li im novi proizvod dovoljno privlačan u odnosu na postojeće tržišne marke, a odluku donose na temelju „*cost-benefit*“ analize.

Pristupanje tržištu:

- Najsigurniji je ulazak izravno putem velikih lanaca supermarketa ili njihovih partnera
- Lanci supermarketa dopuštaju da novouvršteni proizvod bude prisutan u cijeloj zemlji te su skloniji uvrstiti proizvode iz različitih zemalja.
- Ulazak na čileansko tržište putem manjih dućana može biti izazovan s obzirom na to da svojim potrošačima nude ograničen asortiman proizvoda. Taj je sektor više usmjeren na cijenu nego na različitost tržišnih marki.

4.7. Najznačajniji uvoznici i distributeri

- **Peacock Trading** – Miami, SAD
jezici: španjolski, engleski
- **ARG Consulting Group** – Buenos Aires, Argentina
jezici: engleski, francuski, talijanski, portugalski, španjolski
- **Import & Export Jimenez spa** – Rancagua, Chile
jezici: španjolski. Engleski
- **Kuruf Trading** – Santiago, Chile
jezici: engleski, portugalski, španjolski
- **SAN MARTIN INVESTMENT LTD** – Barcelona, Španjolska i SAD
jezici: engleski, španjolski
- **Incofoods S.A** – Santiago, Chile
Jezici: španjolski
- **Interacid Trading S.A** – Santiago, Chile
Jezici: španjolski

4.8. Najznačajniji sajmovi u Argentini

25. – 27. 09. 2018., Santiago

Espacio Food & Service

<http://www.espaciofoodservice.cl/en/>

3. – 4. 10. 2018., Santiago

PMA Fruittrade Latin America

<http://fruittrade.cl/2018/>

17. – 20. 10. 2018., Puerto Montt

AQUASUR - International Aquaculture exhibition

<http://www.aqua-sur.cl/en/home-2/>

5. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

5.1. Aktualno stanje i prognoze rasta

Velik potencijal čileanskih resursa, visoke cijene električne energije, stabilna poslovna klima i očekivani tržišni udio koji je napravila američka Međunarodna trgovinska administracija nedvojbeno ukazuju na konkurentnost izvoza u svim tehnologijama obnovljivih izvora energije do 2020. godine. Čile je jedno od rijetkih tržišta koje bi trebalo podržati izvoz energije dobivene iz obnovljivih izvora i kao takvo predstavlja kritično tržište za potencijalne izvoznike. Većina izvoznih mogućnosti očekuje se u solarnom sektoru putem fotonaponskih i koncentriranih elektrana.

Pustinja Atacama u sjevernom Čileu smatra se najboljim svjetskim resursom solarne energije. U jednakoj su mjeri jak vjetar, geotermalni i hidroenergetski resursi zastupljeni diljem zemlje.

Čileanska politika zbog toga se, ali i zbog ograničenih količina fosilnih goriva u posljednjem desetljeću usmjerila na poticanje ulaganja u „čistu“ energiju. Danas Čile ima velik broj projekata obnovljivih izvora energije s mogućnosti prodaje električne energije gotovo na „licu mjesta“, što ga čini jedinstvenim u projektima te vrste energije na svjetskoj razini. Većina daljnjeg razvoja očekuje se u solarnom sektoru i svim tehnologijama i uslugama čiste energije.

Čile se mora oslanjati na uvoz nafte i plina kako bi potaknuo gospodarski rast. Kao rezultat toga, uvoz je dramatično porastao (s 42 % ukupne potrošnje energije u 1980. godini na čak 75 % u 2016. godini). Uvozna ovisnost uzrokovala je da zemlja ima daleko više cijene električne energije od ostalih regionalnih tržišta, što njezino gospodarstvo čini nekonkurentnim.

Visoke uvozne cijene energenata za proizvodnju električne energije usmjerile su privatni sektor, primarno rudarski, a potom i vladu, da se okretanu robusnom i atraktivnom tržištu obnovljivih izvora energije.

Čileanska vlada 2013. godine usvojila je zakon kojim do 2025. godine udio struje dobivene iz obnovljivih izvora energije mora dostići minimalno 20 % od ukupnog

energetskog potencijala zemlje. U siječnju 2016. godine predsjednica Michelle Bachelet potpisala je novu energetska strategiju Čilea – *Energy 2050*, kojom Čile do 2050. godine planira 70 % svoje električne energije proizvoditi iz obnovljivih izvora energije. Također, Čile je postao prva latinoamerička zemlja koja je uvela „zeleni porez“ na ugljični dioksid. Porez je stupio na snagu 2017. godine i iznosi 5 dolara po toni CO² za emitere instaliranog kapaciteta 50 MW i jače (isključujući one koji koriste biomasu kao pogonsko gorivo). Očekuje se da će taj porez poboljšati konkurentnost cijena te još više učiniti privlačnima ulaganja u obnovljive izvore. Taj je porez najnoviji u nizu povoljnih propisa koje je postavio Čile, uz neto mjerenja, energetske aukcije, atraktivne porezne politike i obvezne kvote.

Unatoč značajnim projekcijama rasta, Čile se i dalje suočava s izazovima elektroenergetske mreže jer je infrastruktura u potpunosti privatizirana i podijeljena u četiri sustava. Zbog toga razloga čileanska se vlada suočava s velikim izazovima otežanog razvoja novih širenja elektroenergetske mreže, posebice u udaljenim područjima, gdje se najčešće nalaze projekti obnovljivih izvora energije.

Čileanska vlada najavila je planove za širenje elektroenergetske mreže između Mejillonesa i Copiapúa, koja je trebala biti dovršena do 2017. godine i čija mreža objedinjava dvije mreže: SING (*Sistema Interconectado del Norte Grande*) i SIC (*Sistema Interconectado Central*), što čini gotovo 90 % čileanske mreže. Osim toga, u siječnju 2016. godine čileansko vijeće distributera struje odobrilo je restrukturiranje prijenosnog sustava za poboljšanje ukupne učinkovitosti, uključujući i uspostavu novog sustava operatera.

Rast čileanskog gospodarstva ostaje usko povezan s cijenom minerala i drugih roba. S obzirom na to da se Čile oslanja na uvoz goriva, trenutna cijena električne energije povezana je s fluktuacijama globalnih cijena nafte, prirodnoga plina i ugljena. Zemlja se uglavnom oslanja na tržišne uvjete koji podržavaju razvoj čiste energije. Međutim, krajem 2015. godine Deutsche Bank objavio je analizu prema kojoj su troškovi energije sunca i vjetra u Čileu niži od troškova fosilnih goriva te da je solarna energija najjeftiniji oblik električne energije, što je uzeto u obzir kod planiranja daljnjih širenja kapaciteta i instalacija.

5.2. Solarna energija

Čile se nalazi na četvrtom mjestu na ITA¹¹ listi projekcija najvećih solarnih izvoznih tržišta u 2016. godini. U 2014. godini čileanska služba za procjenu okoliša i utjecaja na okoliš odobrila je solarne projekte ukupne snage 698 MW, što je mnogo manji broj od ostalih potencijalnih solarnih tržišta. Iako rast kapaciteta kratkoročno može biti ograničen, ITA očekuje da će solarna energija uskoro činiti preko polovice izvoza obnovljivih izvora energije u Čileu.

Čileanski rudarski sektor okreće se investicijama u solarnu energiju s ciljem osiguravanja goriva za njihove pogone koji moraju raditi bez prestanka i trenutno troše velike količine skupe električne energije iz nacionalne mreže. U tom industrijskom sektoru dobrodošle su tvrtke koje im mogu ponuditi koncentriranu Sunčevu energiju kao jeftinije rješenje, bilo kao ponuđači solarne opreme, bilo kao prodavači struje proizvedene iz obnovljivih izvora energije.

5.3. Vjetroenergija

Očekuje se da će razvoj čileanskog vjetroenergetskog sektora biti ograničen u kratkom do srednjoročnom razdoblju. Potrebno je izraditi razvojne strategije s obzirom na trenutačno skup uvoz električne energije i velik potencijal vjetra kao resursa u toj zemlji, što projekte s vjetroelektranama čini vrlo zanimljivima.

5.4. Hidroenergija

U projekcijama ITA-e za 2015. godinu Čile je bio visoko rangiran u području izvoza hidroenergije. Većina prepoznatih prilika odnosi se na male i srednje projekte hidroelektrana jer je čileanska vlada otkazala okolišnu dozvolu za predviđeni veliki projekt HydroAysen (2,7 GW) u Patagoniji, istovremeno podržavajući male i srednje projekte.

¹¹*International Trade Administration* – Međunarodna trgovinska organizacija, dio američkog Ministarstva trgovine

5.5. Geotermalna energija

Unatoč velikom geotermalnom potencijalu Čile nije pokrenuo nikakve značajnije projekte za dobivanje energije geotermalnim putem, uglavnom zbog postojanja jeftinijih alternativa dobivanja energije iz obnovljivih izvora. Zemlja ima tri geotermalna polja u naprednim fazama razvoja – Cerro Pabellon (50 MW), Curacautin (70 MW) i Mariposa (50 MW), zajedno s više od 75 izdanih koncesija za geotermalnu eksploataciju. Državna tvrtka Empresa Nacional del Petróleo (ENAP) procjenjuje da ukupni geotermalni potencijal Čilea može dosegnuti 3350 MW.

5.6. Najznačajniji uvoznici i distributeri

ELECNOR

Paseo de la Castellana, 95 - 17th floor, Torre Europa Building, Madrid, Španjolska

Tip: proizvođač

Djelatnost: upravljanje okolišem

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1958.

Broj zaposlenih: preko 1000

Obrtna sredstva: 100 000 000 – 1 000 000 000 EUR

<https://www.energy-xprt.com/companies/elecnor-10937>

AZUD

Pol. Industrial Oeste – Av. Americas P6/6 – Apdo. 147, Alcantarilla, Murcia
30820, Španjolska

Tip: proizvođač

Djelatnost: vode i otpadne vode – filtracija i separacija

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1989.

Broj zaposlenih: 101 – 1000

Obrtna sredstva: 10 000 000 – 100 000 000 EUR

<https://www.energy-xprt.com/companies/sistema-azud-sa-22659>

WPD

Stephanitorsbollwerk 3 (Haus LUV), Bremen 28217, Njemačka

Tip: pružatelj usluga

Djelatnost: energija – vjetroenergija

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1996.

Broj zaposlenih: 101 – 1000

<https://www.energy-xprt.com/companies/wpd-offshore-gmbh-31942>

CDM Smith

75 State Street, Suite 701, Boston, Massachusetts 02109, SAD

Tip: pružatelj usluga

Djelatnost: okoliš i upravljanje okolišem

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1947.

Broj zaposlenih: preko 1000

Obrtna sredstva: više od 1 000 000 000 USD

<https://www.energy-xprt.com/companies/cdm-smith-inc-6676>

MAINSTREAM RENEWABLE POWER

2 East 49th Street, 11th Floor, New York, NY 10017, SAD

Tip: proizvođač

Djelatnost: energija – vjetroenergija

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 2008.

Broj zaposlenih: 101 – 1.000

<https://www.energy-xprt.com/companies/mainstream-renewable-power-39745>

ABB

Affolternstrasse 44, Zurich, PA CH-8050, Švicarska

Tip: proizvođač

Djelatnost: nadzor i ispitivanje

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1900.

Broj zaposlenih: preko 1000

Obrtna sredstva: više od 1 000 000 000 USD

<https://www.energy-xprt.com/companies/abb-measurement-products-23453>

POWEL

Klæbuveien 194, Trondheim, NO–7037, Norveška

Tip: dobavljač softverskih rješenja

Djelatnost: okoliš – podaci o okolišu i informacijski sustavi povezani s okolišem

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1996.

<https://www.energy-xprt.com/companies/powel-as-43316>

NATURAL POWER

The Green House, Forrest Estate Dalry, Castle Douglas, Scotland DG7 3XS, Velika Britanija

Tip: konzultantska tvrtka

Djelatnost: energija – obnovljivi izvori energije

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 2004

<https://www.energy-xprt.com/companies/natural-power-4014>

SMA

Sonnenallee 1, 34266 Niestetal, Njemačka

Tip: proizvođač

Djelatnost: energija – solarna energija

Tržišni fokus: globalan

<https://www.energy-xprt.com/companies/sma-solar-31908>

AT Delta-T devices

130 Low Road, Burwell, Cambridge, Cambridgeshire CB25 0EJ, Velika Britanija

Tip: proizvođač

Djelatnost: nadzor i ispitivanje – praćenje tla i podzemnih voda

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1971.

Broj zaposlenih: 11 – 100

<https://www.energy-xprt.com/companies/delta-t-devices-ltd-775>

ENVEA

111, Bd Robespierre – BP 84513, Poissy, Cedex 78304, Francuska

BTip: proizvođač

Djelatnost: nadzor i ispitivanje – praćenje stanja okoliša

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1978.

Broj zaposlenih: 101 – 1000

Obrtna sredstva: 10 000 000 – 100 000 000 EUR

<https://www.energy-xprt.com/companies/environnement-sa-group-envea-8255>

ANDRITZ

Herdweg 4, 75391 Gechingen, Njemačka

Tip: proizvođač

Djelatnost: otpad i reciklaža – sustavi recikliranja

Tržišni fokus: globalan

Godina osnivanja: 1985.

Broj zaposlenih: 11 – 100

<https://www.energy-xprt.com/companies/andritz-mewa-andritz-group-2640>

SIEMENS

Freyeslebenstr. 1, 91058 Erlangen, Njemačka

Tip: proizvođač

Djelatnost: energija – konvencionalna energija

Tržišni fokus: globalan

Broj zaposlenih: preko 1000

Obrtna sredstva: više od 1 000 000 000 EUR

<https://www.energy-xprt.com/companies/siemens-power-generation-21890>

WATSON-MARLOW Fluid Technology Group

Bickland Water Road, Falmouth, Cornwall TR11 4RU, Velika Britanija

Tip: proizvođač

Djelatnost: voda i otpadne vode – pumpe

Tržišni fokus: globalan

Broj zaposlenih: 101 – 1000

Obrtna sredstva: 10 000 000 USD – 100 000 000 USD

<https://www.energy-xprt.com/companies/watson-marlow-fluid-technology-group-2193>

KOMPTECH

Kühau 37, 8130 Frohnleiten, Austrija

Tip: proizvođač

Djelatnost: otpad i reciklaža – sustavi recikliranja

Tržišni fokus: globalan

Broj zaposlenih: 101 – 1000

Obrtna sredstva: 10 000 000 – 100 000 000 UER

<https://www.energy-xprt.com/companies/komptech-868>

NEXTRACKER

6200 Paseo Padre Pkwy, Fremont, California 94555, SAD

Tip: proizvođač

Djelatnost: energija – Sunčeva energija

Tržišni fokus: globalan

<https://www.energy-xprt.com/companies/nextracker-inc-89994>

ESHIA

Siderurgia 2, 1°,1^a, San Adrián de Besós 1^a08930, Španjolska

Tip: proizvođač

Djelatnost: energija – obnovljivi izvori energije

Tržišni fokus: globalan

<https://www.energy-xprt.com/companies/eshia-sl-60053>

5.7. Najznačajniji sajmovi u Čileu

10. – 12. 4. 2018., Santiago

CIREC - CHILE'S LEADING CONGRESS IN NEW ENERGIES

<http://www.cirecweek.com/>

23. – 27. 4. 2018., Santiago

EXPOMIN-World Exhibition and Congress for Latin American Mining

<http://www.expomin.cl>

17. – 18. 10. 2018., Santiago

LATIN AMERICA ENERGY SUMMIT

<https://www.latamenergysummit.com/>

6. INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

6.1. Javne e-usluge

Čile ima treći najrazvijeniji IKT sektor u cijeloj Južnoj Americi te je on svrstan pod prioritete politike. U području javne e-uprave, Čile je vodeća zemlja Južne i Srednje Amerike s jasno definiranim hodogramom za uspješan razvoj i provedbu. Za razvoj e-vlade zadužen je SEGPRES – Ministarstvo generalnog tajništva predsjedništva.

Čile je među prvim zemljama Latinske Amerike koje imaju razvijen tzv. Digitalni program za dizajn digitalnih razvojnih politika. Čileanski *Digitalni program 2013. – 2020.* predviđa digitalnu vladu (e-vladu). Politike u vezi s IKT-om u Vladi kreću se od elektroničke vlade, koja je usredotočena na učinkovitost i digitalizaciju, do digitalne vlade odnosno iskorištavanje IKT-a za poboljšanje iskustva građana i njihova odnosa s javnim službama.

Digitalna program e-vlade obuhvaća 18 inicijativa, među kojima su:

- nacionalni sustav kibernetске aktivnosti
- elektronički potpis javnih usluga
- elektroničke zdravstvene datoteke usmjerene na integraciju informacija između ustanova javnog zdravstva
- tehnološka platforma za nacionalna zdravstvena osiguranja (FONASA)
- mobilne aplikacije za poboljšanje interakcije između vlade i građana
- sustav za upozoravanje i nadzor javnog zdravstva.

Hodogram uključuje smjernice digitalizacije:

- razvoj pametnih gradova – mreža, ulični senzori, nadzor potresa i sustavi upozorenja, dok je e-transport već uveden
- razvoj mrežne infrastrukture, proširenje dostupnosti interneta visoke brzine cijelim područjem zemlje, a ne samo oko Santiaga

- razvoj otvorenih podataka, velikih podataka i analiza podataka
- prijenos e-servisa na mobilne aplikacije
- razvoj međuoperabilnosti kako bi se osigurala brza i sigurna razmjena podataka između institucija i različitih aplikacija
- daljnji razvoj e-zdravstva, posebice integracije cjelokupnog sustava, elektroničke zdravstvene evidencije i telemedicine.

Za sudjelovanje na natječajima za javni IKT sektor postoji transparentni sustav prijava na poveznici www.chilecompra.cl

7. VELIKI INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

Datum izmjene	Projekt	Trenutno stanje	Vrijednost u milijunima USD	Sektor
20. veljače 2018.	El Tepual koncesija za zračnu luku u Puerto Monttu	projekt na natječaju	30	prijevoz
7. veljače 2018.	spoj ruta 68-78 PPP projekta u Santiagu	dodijeljeni projekt	200	prijevoz
25. siječnja 2018.	Las Palmas rezervoar PPP u Valparaisu	projekt na natječaju		vode i otpad
26. prosinca 2017.	dvjestogodišnja žičara PPP	projekt na natječaju	80	prijevoz
20. prosinca 2017.	Antofagasta bolnička koncesija	projekt u razradi	264	socijalni i zdravstveni sustav
28. studenoga 2017.	projekt Catemu rezervoar PPP	projekt na natječaju	470	vode i otpad
24. studenoga 2017.	koncesija rute del Loa u Calamau	dodijeljeni projekt	310	prijevoz
24. listopada 2017.	Austral svjetlovod projekt PPP	dodijeljeni projekt	52.691	telekomunikacije
23. listopada 2017.	koncesija rute G-60 Conexion Vial Melipilla-Camino de la fruta	projekt na natječaju	680	prijevoz
15. rujna 2017.	Ruta del Canal (Puerto Montt-Pargua) PPP projekt	projekt u razradi		prijevoz
25. kolovoza 2017.	autocesta Nahuelbuta projekt PPP	projekt na natječaju	241	prijevoz
16. kolovoza 2017.	ruta 160 koncesija cestarina	projekt u razradi		prijevoz
3. kolovoza 2017.	koncesija autoceste America Vespucio Oriente II	dodijeljeni projekt	592	prijevoz
1. lipnja 2017.	koncesija aerodroma Diego Aracena de Iquique	dodijeljeni projekt	60	prijevoz
24. ožujka 2017.	koncesija autoceste La Serena-Vallenar	projekt u razradi	318	prijevoz
1. ožujka 2017.	bolnica Santiago Occidente PPP	zatvoreno financiranje	323	socijalni i zdravstveni sustav
3. listopada 2016.	javna rasvjeta čileanskih općina Melipilla, Cartagena, San Javier, Villa Alemana i Coyhaique	dodijeljeni projekt		socijalni i zdravstveni sustav
28. rujna 2016.	ruta R20 Nogales-Puchuncavi projekt PPP	projekt u razradi	206,5	prijevoz
2. rujna 2016.	koncesija terminala Carriel Sul Internacionalni aerodrom – Concepcion	projekt potpisan	42	prijevoz
2. rujna 2016.	autocesta Concepcion – Cabrero u Čileu	projekt u razradi	369	prijevoz

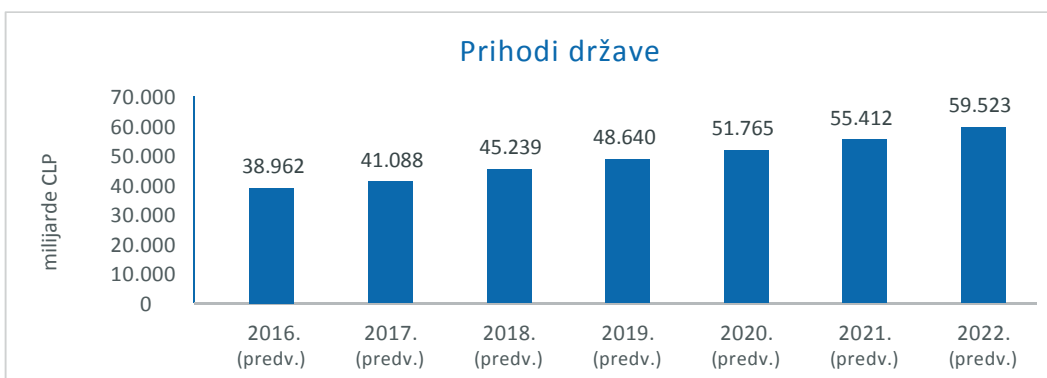
Izvor: InfraPPP Infrastructure Knowledge

IZVORI I REFERENCE

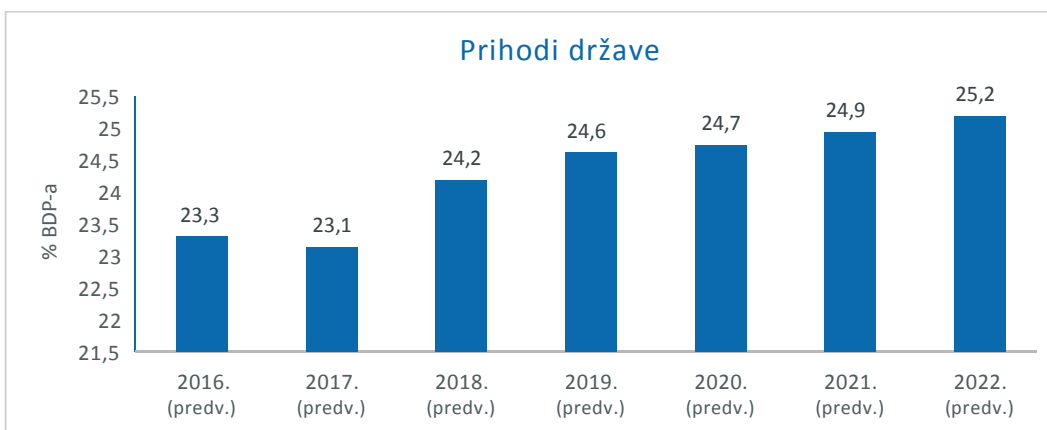
- Agenda Digital 2020 Gobierno de Chile
- Bloomberg New Energy Finance, Climatescope 2014: Chile
- Business Monitor International, Chile Renewables Report
- Country Energy Profile: Chile – Clean Energy Information Portal. www.reegle.info
- Chilean Chamber of Construction (CCHC)
- Electricidad – Chile Electric Industry Magazine
- Euromonitor International
- European and Latin American Business Services
- FAS Santiago
- Globaltrade.net
- Government of Chile, NES
- International Trade Administration – Međunarodna trgovinska organizacija, dio američkog Ministarstva trgovine
- Instituto Nacional de Estadísticas (INE)
- Invest in Chile
- ITA Renewable Energy Report
- La Nación, Bachelet inaugural primera planta de energía solar en Atacama
- M+A Expodatabase
- MarketResearch.com. Inc
- National Electric Coordinator
- National Energy Commission (CNE)

- Office of Agricultural Affairs, Santiago
- Servicio de Impuestos Internos (SII)
- SysteP (Chilean Engineering and Design Consulting Firm)
- The Observatory of Economic Complexity, MIT
- ToFairs.com
- UN E-Government Knowledge Database, Department of Economic and Social Affairs
- InfraPPP Infrastructure Knowledge
- <http://www.ine.cl/>
- <https://www.gfmag.com/>
- <http://www.ine.cl/>
- <https://en.portal.santandertrade.com/analyse-markets/chile/economic-political-outline>
- <http://www.pitlanemagazine.com/cultures/major-industries-of-chile.html>
- <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/bilateralni-odnosi/pregled-bilateralnih-medunarodnih-ugovora/cile,26.html>
- <https://www.ntradeshows.com/food/chile/>
- <http://www.espaciofoodservice.cl/en/>
- <http://fruittrade.cl/2018/>
- <https://www.energy-xprt.com/companies/keyword-renewable-energy-658/location-argentina>
- <https://www.energy-xprt.com/companies/keyword-renewable-energy-658/location-chile>
- <https://www.export.gov/article?id=Chile-Energy>

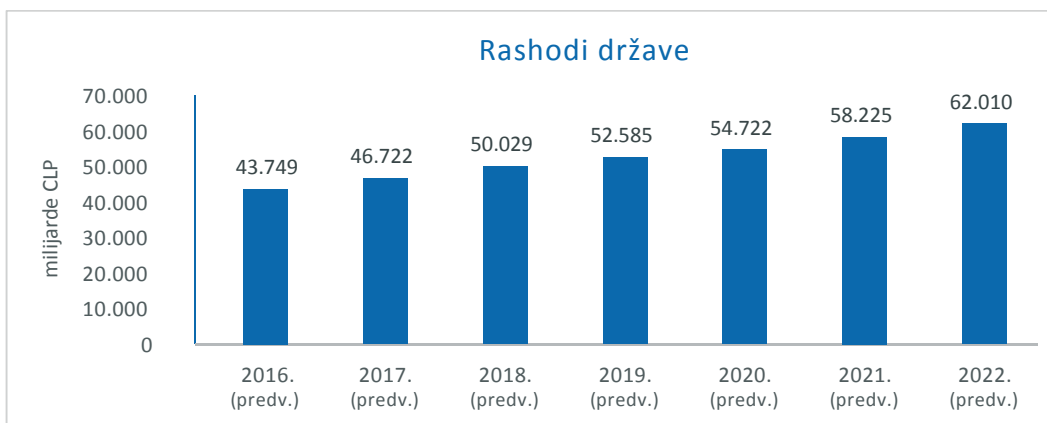
Prilog 1.

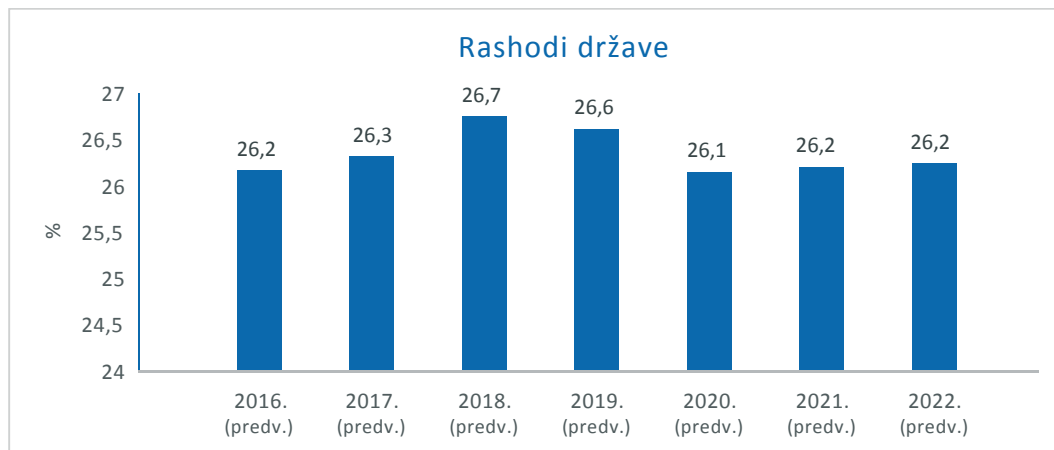
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

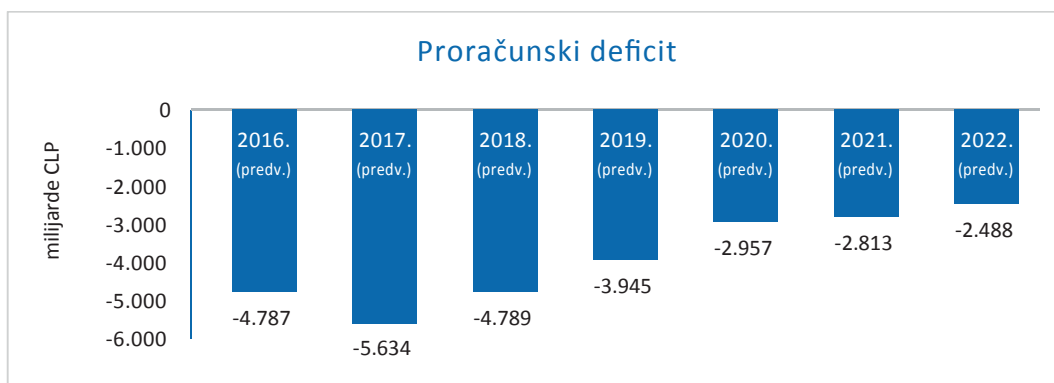
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

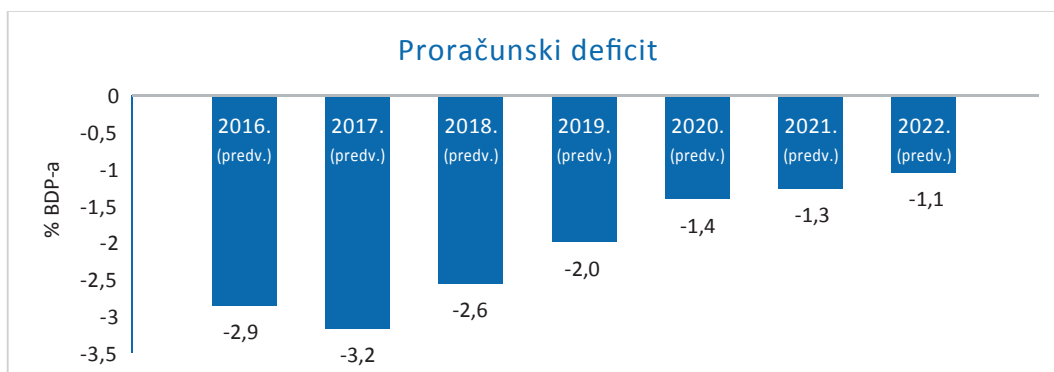
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

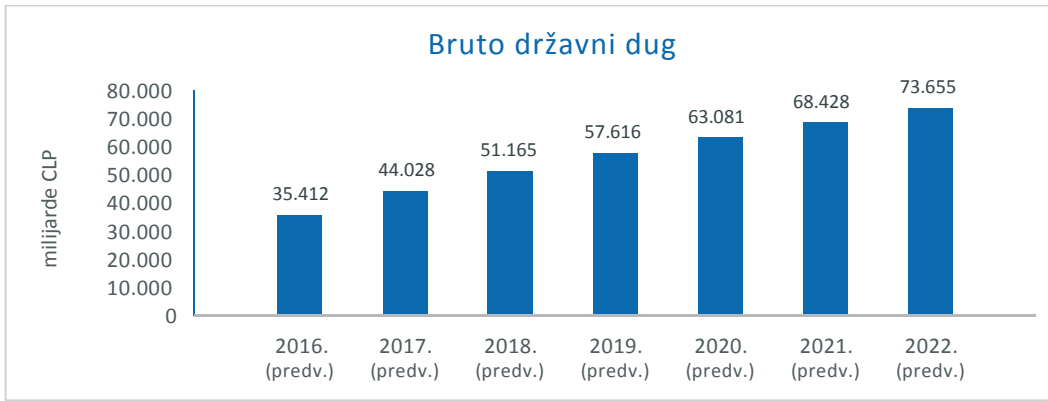
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

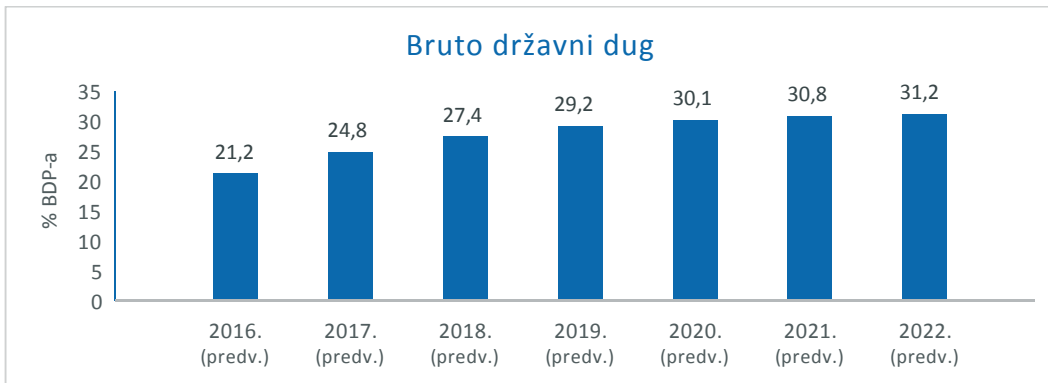
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

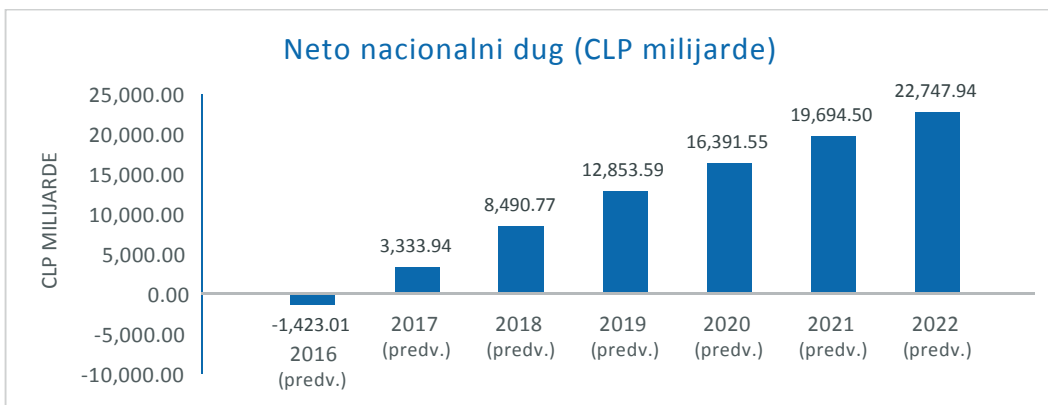
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

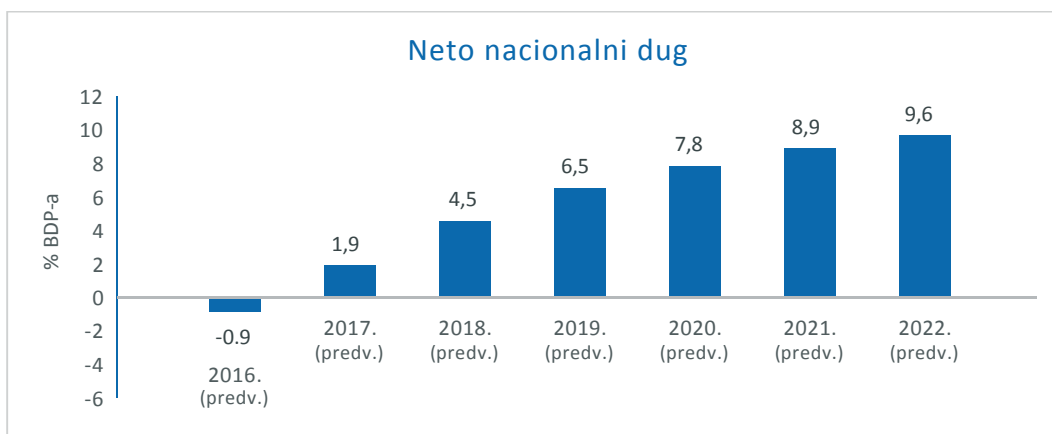
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

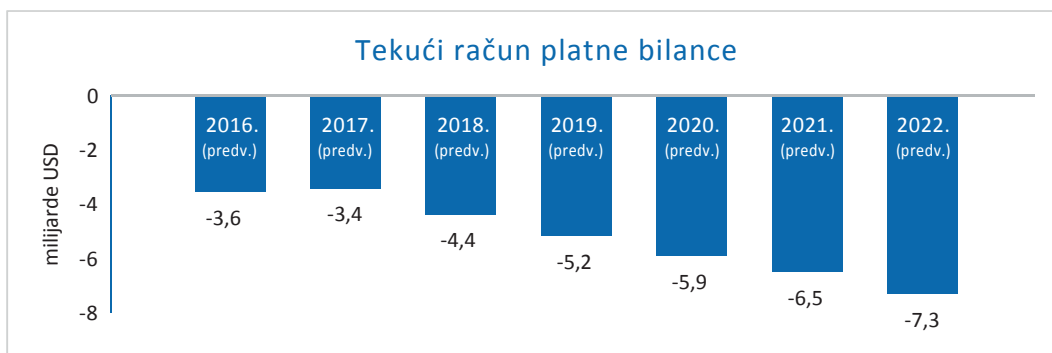
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

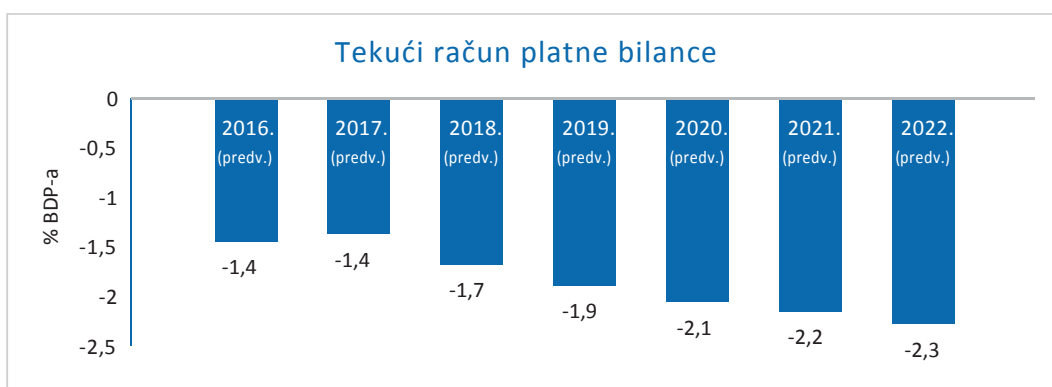
Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Izvor: MarketResearch.com. Inc.

Zagreb, 2018.
Sva prava pridržana.